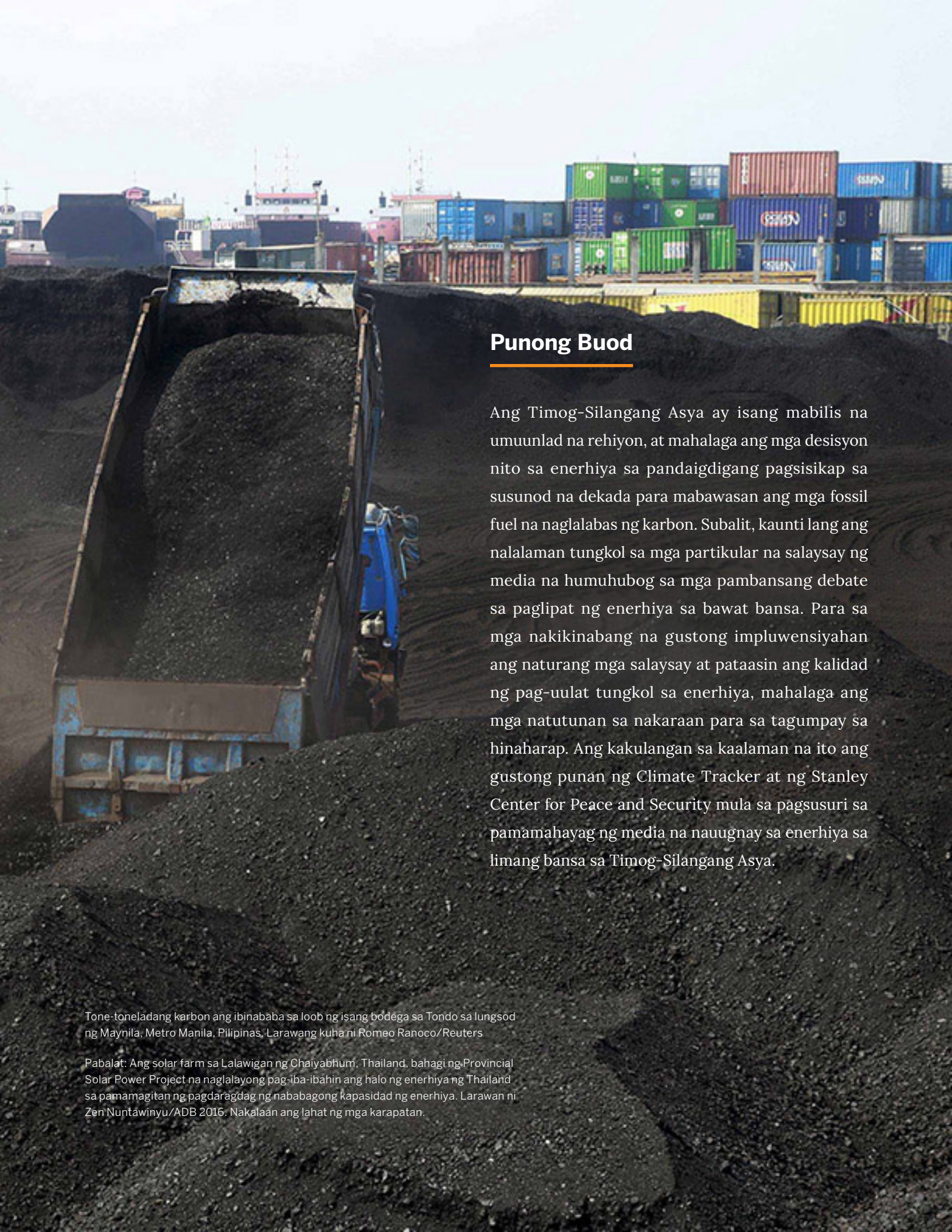

ULAT SA KARBON AT NAPAPALITANG ENERHIYA SA TIMOG-SILANGANG ASYA: ISANG MARAMIHANG- BANSANG PAGHAHAMBING NAPAGSUSURI

Ni Mai Hoang | Climate Tracker Southeast Asia Lead

Punong Buod

Ang Timog-Silangang Asya ay isang mabilis na umuunlad na rehiyon, at mahalaga ang mga desisyon nito sa enerhiya sa pandaigdigang pagsisikap sa susunod na dekada para mabawasan ang mga fossil fuel na naglalabas ng karbon. Subalit, kaunti lang ang nalalaman tungkol sa mga partikular na salaysay ng media na humuhubog sa mga pambansang debate sa paglipat ng enerhiya sa bawat bansa. Para sa mga nakikinabang na gustong impluwensiyahan ang naturang mga salaysay at pataasin ang kalidad ng pag-uulat tungkol sa enerhiya, mahalaga ang mga natutunan sa nakaraan para sa tagumpay sa hinaharap. Ang kakulangan sa kaalaman na ito ang gustong punan ng Climate Tracker at ng Stanley Center for Peace and Security mula sa pagsusuri sa pamamahayag ng media na nauugnay sa enerhiya sa limang bansa sa Timog-Silangang Asya.

Tone-toneladang karbon ang ibinababa sa loob ng isang bodega sa Tondo sa lungsod ng Maynila, Metro Manila, Pilipinas. Larawang kuha ni Romeo Ranoco/Reuters

Pabalat: Ang solar farm sa Lalawigan ng Chaiyabhum, Thailand, bahagi ng Provincial Solar Power Project na naglalayong pag-iba-ibahin ang halo ng enerhiya ng Thailand sa pamamagitan ng pagdaragdag ng nababagong kapasidad ng enerhiya. Larawan ni Zen Nuntawinyu/ADB 2016. Nakalaan ang lahat ng mga karapatan.

Ang bawat isa sa mga bansa sa aming pag-aaral—ang limang mga “tiger cub” na bansa ng Indonesia, Thailand, Vietnam, Malaysia, at Pilipinas—ay mayroong natatanging panangkap ng media na may iba’t ibang mga hamon at mga oportunidad para sa pag-uulat ng enerhiya. Gayunpaman, ang ilang mga kalakaran ay napatunayan na pangkalahatan sa aming pagsusuri. Ang mga pagtuturing ng media sa karbon sa bawat bansa ay malapit na naiugnay sa pinaghalo-halong pagbubuo ng enerhiya at ang ekonomiya ay umaasa sa karbon; sa pag-export ng karbon sa Indonesia, 67 porsyento ng mga artikulo tungkol sa karbon ang positibong naglarawan dito, habang sa Thailand, kung saan ang karbon ay bahagyang bumubuo ng sanlimang (1/5) bahagi ng pinaghalong enerhiya, 80 porsyento ng mga artikulo ang nagtataguyod para sa isang unti-unting pagtatanggal o phaseout. Ang iba pang tatlong mga bansa, Malaysia, Pilipinas, at Vietnam, ay nasa bahagi ng paglipat, kung saan nagsisimulang mawalan ang mahigpit na kapit ng karbon sa salaysayin ng enerhiya sa pagsisimula ng bagong dekada. Inihayag ng Pilipinas ang isang moratorium sa lahat ng mga bagong proyekto sa karbon noong Oktubre 2020, dalawang buwan matapos ang pagtatapos ng aming yugto ng pagtatasa, at inaasahang susundan ito ng **Vietnam sa darating na Power Development Plan**. Mas maraming mga artikulo ng karbon ang nakabalangkas ng negatibo kaysa positibo sa dalawang bansang iyon, kahit na may isang makabuluhang bilang ng mga artikulo ay nagpapaliwanag na ang bagong teknolohiya, tulad ng mga ultra-supercritical boiler, ay maaaring gawing “malinis” ang karbon.

Samantala, ang napapalitang enerhiya (renewable energy, RE) ay mas madalas na naka-balangkas bilang isang kapaki-pakinabang, at umuusbong na merkado na may maraming potensyal na kumita sa halip na isang pangmatagalang kapalit ng fossil fuel bilang baseload na enerhiya. Bagama’t maraming mga positibong artikulo tungkol sa mga napapalitang enerhiya kaysa karbon sa lahat ng media ng limang bansa, ang mga salaysay na ito ay bihirang gumawa ng mga koneksyon sa pagitan ng paglago ng mga mga napapalitang enerhiya at pagbaba ng mga emisyon upang mapigilan ang pagbabago ng klima.

Sa pangkalahatan, ang mga artikulo ng enerhiya ay higit na isinasalaysay mula sa isang pang-ekonomiyang pananaw sa pag-unlad, kung minsan ay sa kapinsalaan ng mga salaysay sa kapaligiran at epekto sa tao. Ito ay mahirap kontrahin sa isang rehiyon na mabilis na umuunlad. Bilang bahagi ng biannual na summit ng Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), ang limang mga bansang “tiger cub” ay pumirma sa Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP), isang kasunduan sa kalakalan sa natitirang bahagi ng ASEAN at Australia, China, Japan, New Zealand, at South Korea. Kahit na tinawag bilang “ang pinakamalaking kasunduan ng kalakalan sa buong mundo,” ang RCEP ay hindi isinasaalang-alang ang pangmatagalang pag-aalala sa kapaligiran at napapanatiling pag-unlad sa mga lumagandang bansa. Ito ay karaniwan sa mga kalakalan na pinasok ng mga ekonomiya ng tiger cub, at ang kanilang mga kasunduan din sa enerhiya. Noong Nobyembre 20, 2020, ang mga ministro ng enerhiya ng ASEAN+3 (ibig sabihin, Japan, China, at South Korea) ay nagpulong upang talakayin ang mga pakikipagtulungan sa enerhiya sa susunod na limang taon, na binibigyang diin ang “pagpapalakas ng mga pagtataguyod sa kalakalan ng may bagong papel” ng teknolohiya sa malinis na karbon. Ang pagpapanatili ay malawakang isinasaalang-alang, ngunit ang mga tiyak na alalahanin sa kapaligiran ay na-neutralize ng kinakailangang pang-ekonomiyang kaunlaran.

Kung hanggang saan ang pagsasalaysay na ito ay nasasalamina sa pag-uulat ng enerhiya sa buong rehiyon na nagsilbing pokus ng aming pagsusuri sa media. Sa pangkalahatan, ang aming sampung mananaliksik mula sa Indonesia, Malaysia, Pilipinas, Thailand, at Vietnam ay nag-aral ng higit sa 2,700 na mga artikulo mula sa mga nangungunang outlet ng media sa kanilang mga bansa upang sagutin ang tanong na, “Paano binubuo ng mga nangungunang

tanggapang pambalitaan ng Timog Silangang Asya ang pagbalangkas ng karbon at napapalitang enerhiya sa pag-unlad ng enerhiya, at bakit?” Ang isang pagsusuring paghahambing sa lahat ng bansa batay sa kanilang mga indibidwal na natuklasan ay nagbigay ng mga sumusunod na mga trend o pagkaayos:

Ayon sa tematikong pagbabalangkas:

- **Karbon.** Ang salaysay ng media sa karbon ay lubos na naiugnay sa pagka-dependyente ng isang bansa sa karbon. Ito ay maliwanag kapag inihambing ang bilang ng mga artikulong pabor sa karbon bilang bahaging porsyento ng kabuuang mga artikulo ng karbon kumpara sa kapasidad ng karbon bilang bahaging porsyento ng kabuuang lakas ng enerhiya para sa bawat bansa.
 - **Animnapu’t dalawang porsyento ng lakas ng enerhiya ng Indonesia ay nakasalalay sa karbon** at 67 porsyento ng mga artikulo ng karbon ang nakabalangkas na positibo, sa lahat ng mga bansang binansagang ‘tiger cub’. Ang anumang pag-aalala sa kapaligiran na nauugnay sa karbon ay madalas na na-neutralize ng mga teknolohikal na pagpapaunlad tulad ng **mga ultra-supercritical boiler** na di umanong “magpapalinis” – sa karbon.
 - Sa kabilang dulo ng spectrum, **18 porsyento lamang ng pinag-halo-halong pagbubuo ng enerhiya (energy mix) ng Thailand ang nagmula sa karbon**, at 19 porsyento lamang ng mga artikulo sa karbon ang pabor sa karbon. Para sa bansang ito na umaasa sa gas, ang karbon ay nakabalangkas bilang marumi, nakakasama sa mga nakapalibot na komunidad, at sa pangkalahatan ay sadyang paurong para sa pambansang kaunlaran.
 - Sa gitna ay ang Malaysia at Vietnam. **Apatnapu’t apat na porsyento ng enerhiya ng Malaysia ay nagmumula sa karbon** at 44 porsyento ng mga salaysay ukol sa karbon ay positibo; para sa Vietnam, ang porsyento ay **33 at 32 porsyento ayon sa pagkakabanggit**.
 - Ang Pilipinas lamang ang namumukod tangi sa hindi pagsunod sa kalakaran na ito, dahil **44 porsyento ng koryente nito ang umaasa sa karbon** ngunit 39 porsyento lamang ng mga artikulo ang nagpinta ng fossil fuel sa isang positibong pananaw. Ang mga kadahilanan na potensyal na nag-ambag sa pagbalangkas na mas negatibo sa Pilipinas ay ang **madalas na mga kalamidad sa klima** ng bansa at isang malakas na kilusang sibiko na kumokontra sa karbon.
- **Napapalitang enerhiya.** Samantala, ang napapalitang enerhiya ay nakararaming nakabalangkas bilang isang kapaki-pakinabang na industriya para sa mga potensyal na mamumuhunan. Ang mas maraming napapalitang enerhiya na nag-ambag sa pinag-halo-halong pagbubuo ng enerhiya ng isang bansa, nagiging mas malalim ang lokal na pag-uulat sa paksang ito. Gayunpaman, hindi lahat ng mga uri ng napapalitang enerhiya ay itinuturing na magkapareho:
 - **Hangin:** Sa buong Timog-Silangang Asya, ang hangin ang pinakamalaking nasayang na pagkakataon sa pag-uulat ng napapalitang enerhiya. Bagama’t ang pagpapabuti ng teknolohiya at ang malawak na potensyal ng hangin sa rehiyon ay nangangahulugan na ang hangin ay **maaaring ang pinakamurang anyo ng enerhiya sa Timog-Silangang Asya**, ang hindi sapat na patakaran sa Feed-in-Tariff (FiT) ay nabigong makaakit ng pamumuhunan. Ang mga mamamahayag ay di gaanong nagsulat ng madalas tungkol sa hangin dahil walang matibay na aspetong negosyo para dito, nang hindi sinusuri kung bakit ito ang sitwasyon. Sa lahat ng mga bansang sinuri, ang hangin ay kabilang sa mga teknolohiya ng napapalitang enerhiya na tumanggap ng pinakamababang pag-uulat, na mas mababa sa 10 porsyento ng kabuuang mga piniling artikulo.

Solar: Sa mga bansang binansagang ‘tiger cub’, ang salitang “napapalitan enerhiya” ay madalas na ginagamit upang tumukoy sa solar power. Kinuha ng solar ang pinakamalaking bahagi ng mga artikulo ng napapalitan enerhiya, at sa apat na bansa maliban sa Indonesia, ay gayundin ang pinakamalaking bahagi ng lahat ng mga artikulo tungkol sa enerhiya.

- Ang Vietnam, bilang bansa na may **pinakamaraming mga pagkakabit ng solar sa rehiyon**, ay namumukod-tangi sa pagkakaroon ng pinakamaraming mga artikulo na nagbigay ng mga tiyak na pagpuna sa patakaran para sa pag-unlad ng solar. Ang mga artikulo ay nagkakaiba sa pagitan ng mga photovoltaic farm at rooftop solar ng may iba’t ibang laki, na kumikilala sa mga tukoy na hadlang sa bawat isa.

- Sa Pilipinas, ang solar ay halos binalangkas ng pangunahing media bilang isang magandang pamumuhunan, bagama’t ang mga panrehiyong outlet sa Visayas at Mindanao ay nagbigay ng mga partikular na mga pagpupuna kung paano hindi natutugunan ng ilang proyekto ang mga pangangailangan ng mga lokal na komunidad.

- Sa Thailand, Malaysia, at Indonesia, ang mga mamamahayag ay labis na nag-ulat tungkol sa solar na gamit ang lente ng negosyo, na nakatuon sa mga partikular na kumpanya at proyekto.

Geothermal: Ang Timog-Silangang Asya ay **kumakatawan sa isang-ikaapat na potensyal ng geothermal sa mundo**, kahit na ang uri ng enerhiya na ito ay hindi rin gaanong nababangisang-kapatgit sa mga ulat ng media.

- Sa Pilipinas, ang geothermal na madalas na tumatanggap ng atensyon mula sa pag-aari ng estado na Philippines News Agency, na ang pagtuon sa “development journalism” ay nakahanay sa mga layuning geothermal ng gobyerno.

- Sa Indonesia, ang pangatlong pinakamalaking mapagkukunan ng geothermal sa buong mundo, natagpuan lamang ng aming mananaliksik ang apat na mga artikulo tungkol sa geothermal sa loob ng 18 buwan, na ang lahat ay simpleng tuwid na mga balita.

Biomass: Mayroong isang maliit na bilang ng mga artikulo sa biomass sa lahat ng mga bansa maliban sa Thailand, kung saan ang **pampamayanang biomass na programa na Enerhiya para sa Lahat (Energy for All community-based biomass scheme)** ay nakatanggap ng positibong pag-uulat mula sa pangunahing media ngunit mas magkahalong pag-uulat mula sa mga independyente at panrehiyong media. Ang huli ang siyang nagpatampok ng mga problema sa pagpapatupad ng proyekto na humantong sa pagkayamot ng komunidad.

Biodiesel: Kabilang sa mga bansa sa Timog-Silangang Asya na pinag-aralan, ang Indonesia ang siyang lumitaw na may mataas na pag-uulat sa biodiesel. Sa mga nangungunang pahayagan ng bansa, ang biodiesel ay nakatanggap ng positibong panlahatang pag-uulat matapos na iharap ng gobyerno ang **isang batas na nag-uutos sa na maghalo ng 20 porsyento na biodiesel**. Habang inilalarawan ang biodiesel bilang magiliw sa -kalikasan, ang mga artikulong ito ay nakapikit sa katotohanan na ang biofuel ng Indonesia ay nabuo mula

sa mga taniman ng palma, na pumalit sa mga dati nang humihigop-ng-karbon na mga ecosystem ng kagubatan.

Hydropower: Ang hydro ay hindi nakita bilang isang napapalitan enerhiya sa lahat ng limang mga bansa na pinag-aralan. Ang mga tagapag-ulat ay binanggit ang mga pinsala sa ecological dam at katayuan ng hydropower bilang isang tradisyonal na mapagkukunan ng enerhiya sa pagbubukod nito nang hiwalay mula sa iba pang mga napapalitan enerhiya.

- Gayunpaman, ang maliliit na hydropower ay nakatanggap ng mas positibong pag-uulat sa Malaysia, kung saan nakikilala ito ng mga mamamahayag mula sa katamtaman at malalaking mga proyekto sa hydropower.

Ayon sa kasanayan sa pamamahayag:

- Karamihan sa mga mamamahayag ay nagbalangkas enerhiya bilang isang balitang pang-ekonomiya. Sa lahat ng mga bansa na sinuri, higit sa kalahati ng mga artikulo sa enerhiya na nasuri’t pinili ang nailimbag sa seksyon ng ekonomiya/negosyo at eksklusibong sinipi mula sa mga mapagkukunan ng mga balita mula sa gobyerno o negosyo.

- Ang mga mamamahayag ng enerhiya ay karaniwang itinalaga sa ‘economy desk’ at nakabuo ng isang maliit na pangkat ng mga mapagkukunan ng mga balita sa gobyerno at negosyo na pinuntahan nila palagi para sa bawat artikulo. Sa ilang mga pahayagan ng balita, partikular sa Indonesia, ang mga ugnayan sa pananalapi sa mga kumpanya ng karbon ay humantong sa may-kinikilingang mga kwentong advertorial at pinigilan ang mas kritikal na pag-uulat.

- Ilang mga ulat sa enerhiya ang yumapos ng balangkas ukol sa epekto-sa-tao. Ang mga pinuno at miyembro ng komunidad ay sinipi sa mas mababa sa ikalimang bahagi ng mga artikulo sa lahat ng mga bansa na sinuri.

- Bilang resulta, ang pag-uulat ng enerhiya sa gamit ang lente ng negosyo ay halos hindi batikusan, nailathala pagkatapos ng paglulunsad ng isang proyekto o isang pagpapatupad ng isang patakaran. Ang kulang ay mga ulat na nagbigay ng maraming pananaw at mga rekomendasyon sa patakaran para sa susunod na mga pagpa-unlad sa sektor ng enerhiya.

- Mas madalas kaysa sa hindi, ang mga artikulo ng enerhiya ay pinasimple, ang mga solidong balita na sinipi lamang mula sa mapagkukunan ng balita nang hindi nagbibigay ng malalim na pagsusuri ng naaangkop na datos. Bagama’t tiningnan ng mga mamamahayag ang enerhiya bilang isang kumplikadong paksa, hindi nila ipinakita ang pagiging kumplikado nito sa kanilang pagsulat.

- Sa kabila ng mga nangingibabaw na kalakaran na ito, ang pagtatasa ay nagsiwalat din ng katibayan ng isang paglilipat ng mga salaysay at pagtatangka ng mga indibidwal na mga media practitioner at mga pahayagan upang masuri ang mga pagpipilian ng enerhiya ng kanilang mga bansa. Mayroong ilang mga maagang tagumpay, tulad ng pagbibigay din ng mga pahayagang Thai sa pagtutol mula sa mga miyembro ng komunidad, na siyang nagbigay daan sa **pagpapatigil ng karbon sa mga timog na lalawigan**. Ang mga independiyenteng pahayagan ng media na nagsisilbi sa isang partikular na lugar o panrehiyong madla ay sa pangkalahatan ay namumukod-tangi bilang mas makabago at kasama ang lahat sa kanilang pamamaraan.

Gayunpaman, sa kabila ng madalang na di-sumasangayon, sa pangkalahatan, matagal pa bago matanggap na ang malinis na enerhiya ang uri ng komprehensibo't naiibang pag-uulat na ganito kakumplikado at paksang nararapat sa Timog Silangang Asya. Gayunpaman, ang mga natitirang hadlang ay magkakaiba sa bawat bansa. Ang isang mas masalimuot na pagsusuri sa kung paano ang pag-uulat ng karbon at mga napapalitang enerhiya sa lahat ng mga bansang binansagang tiger cub ay maaaring makatulong sa mga stakeholder—kabilang ang mga mamamahayag, mga silid-balitaan, mga organisasyon ng media, mga nagpopondo, at mga tagapagtaguyod ng malinis na enerhiya—sa paghahanap ng mga nakabubuting paraan upang ilipat at palakasin ang pag-uulat ng media na nakahanay nang may mga layunin sa klima sa rehiyon.

Pamamaraan

Ang aming pagsasaliksik ay isinagawa sa loob ng tatlong buwan at kasama ang limang pangunahing mga mananaliksik na may karanasan na nagtatrabaho bilang mamamahayag sa Indonesia, Malaysia, Pilipinas, Vietnam, at Thailand. Limang iba pang mga mananaliksik ang nag-ambag ng mga pagsusuri ng mga espesipikong kasong pinag-aaralan na isinagawa sa loob ng isang buwan. Maliban kung nabanggit, sinuri ng mga mananaliksik ang pag-uulat na nailathala mula Enero 2019 hanggang Agosto 2020. Ang pananaliksik ay kinabibilangan ng apat na pangunahing mga yugto: pagpili ng artikulo, pagtatasa ng nilalaman, pagsusuri sa pagbalangkas, at mga panayam sa mga editor at reporter.

1. Pagpipili

Ang bawat isa sa aming limang pangunahing mananaliksik ay pumili ng mga artikulo mula sa hindi bababa sa limang mga pahayagang online sa kanilang bansa. Sa mga napiling iyon, hindi bababa sa isang pahayagan ang dapat na “independyente,” kahit na ang kahulugan ng independiyenteng media ay nag-iiba

sa bawat bansa depende sa mga lokal na batas ng media at mga istraktura ng pagmamay-ari. Gumamit ang mga mananaliksik ng mga paghahanap sa keyword o manu-manong nag-scroll sa mga archive ng media. Para sa karagdagang impormasyon sa pamamaraan ng pagpili na ginamit sa bawat bansa at sa limang mga pinag-aaralang kaso, mangyaring kumunsulta sa [aming mga pambansang ulat](#).

2. Pagsusuri sa Nilalaman

Para sa pagsusuri ng nilalaman, ang lahat ng mga mananaliksik ng media ng Climate Tracker ay gumamit ng isang pamantayan na [pamamaraan ng pag-coding](#) na binuo kasama ang mga mungkahi ng mga mananaliksik. Gamit ang ganitong pamamaraan, sinuri nila ang mga artikulo alinsunod sa 22 mga parametro sa limang kategorya: Uri ng Artikulo, Tuon ng Tema, Malawakang Pagbabalangkas, Kaalaman sa Paksa ng Enerhiya, at mga Ginamit na Sanggunian.

3. Pagsusuri sa Balangkas

Mula sa lahat ng napiling mga artikulo, isang bahaging pinili na hindi bababa sa 30 mga artikulo bawat mananaliksik ay napili para sa mas malalim na pagsusuri sa pagbalangkas, na kinasasangkutan ng pagtatanong tungkol sa pagpili ng mga mapagkukunan ng bawat artikulo, koleksyon ng imahe, at istrategiya sa panayam. Ang kanilang template sa pagsusuri ng pagbabalangkas ay matatagpuan [dito](#).

4. Mga Panayam sa mga Mamamahayag

Sa kabuuan, 99 na propesyunal ng media, kabilang ang mga editor, reporter, at kolumnista, ang nakapanayam sa buong pagsasaliksik na ito. Ang mga nakapanayam ay pinili batay sa kanilang mga karanasan sa pag-uulat sa enerhiya sa pangunahing mga pahayagang online sa limang bansa.

KARBON

Mga Pangunahing Natuklasan Bawat Bansa

Bagama't magkatulad sila sa pagkakaroon ng mabilis na umuunlad na ekonomiya ng Timog-Silangang Asya, ang limang mga bansang binansagang tiger cub ay ibang-iba sa kanilang mga patakaran sa enerhiya at pamamahayag. Bago tumalon sa isang pagtatasa ng iba't ibang mga kalakaran sa buong rehiyon, samakatuwid, mahalagang magpakita ng isang pangkalahatang ideya ng pag-uulat ng enerhiya sa bawat isa sa mga bansa: Indonesia, Malaysia, ang Pilipinas, Vietnam, at Thailand. Para sa isang mas malalim na pagsusuri, mangyaring sumangguni sa buong pambansang ulat [dito](#).

Isang barge ng karbon sa Lalawigan ng Kalimantan ng Indonesia.
Larawan ni Yusuf Ahmad/Reuters/stock.adobe.com

Indonesia

Punong Mananaliksik: Ari Ulandari

Pinag-aaralang Kaso sa Pangkalahatang Saklaw na Batas: Cherika Hardjakusumah

Ang Indonesia ang pan-limang pinakamalaking populasyon sa buong mundo at ang pinakamalaki sa Timog-Silangang Asya. Dahil sa may iilang mga paghihigpit **upang maitaguyod ang mga pahayagang media**, mayroon itong parehong pinakamalaking industriya ng merkado at media sa rehiyon. Gayunpaman, nakakaranas din ang bansa ng mabilis na **pagtatagpo ng mga media**, dahil 12 pangunahing mga kalipunan ng media (media conglomerate) ang nangingibabaw sa industriya at **humuhubog sa mga pag-uulat upang maihatid ang interes ng mga may-ari**.

Ang aming pangunahing mananaliksik sa Indonesia, na si Ari Ulandari, ay sumuri sa pitong mga pahayagan ng balita, anim dito ay pagmamay-ari ng 12 pangunahing mga kalipunan ng media: *Kompas*, *Tribunnews* (pag-aari ng Kompas Gramedia), *Liputan 6* (SCTV-Emtek), *Okezone*, *Sindonews* (MNC Group), at *detikNews* (CT Corporation). Tanging ang *Kumparan* lamang, isang pang-eksperimentong site ng balita na nakatuon sa “pag-uulat sa komunidad,” ay kabilang sa isang **bago, maliit na pahayagan**.

Dalawa sa nakalista na kalipunan ng media— **ang MNC Group at CT Corporation**—ay mayroong pusta sa industriya ng pagmimina ng karbon sa pamamagitan ng mga sangay (subsidiary) sa negosyong enerhiya. Ang tatlong publikasyon na pagmamay-ari nila ay responsable para sa kalahati ng mga artikulo na nagbalangkas ng karbon bilang kailangang-kailangan na enerhiya para sa ekonomiya ng Indonesia na matatagpuan sa aming mga pinili. Halimbawa, ang *Okezone* ay naglathala ng **isang artikulo na iminungkahi**, nang walang anumang konkreong ebidensya, na sa pinakabagong ‘ultra-supercritical coal-burning’ na teknolohiya, ang Indonesia ay makakagawa pa rin ng karbon habang natutugunan ang mga layunin sa Kasunduan sa Paris (Paris Agreement).

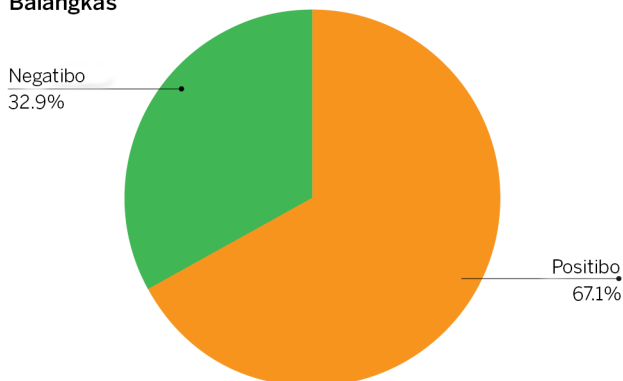
Si Meidella Syahni, isang mamamahayag ng Mongabay na dati ay nagtatrabaho sa mainstream media, ay nagpaliwanag ng mga ugnayan sa pananalapi na maaaring magpalabo sa kapasuhan ng mga editor at mga reporter. “Kapag ang isang organisasyon ng media ay lumago sa isang kumikitang-konglomerateng-media, inaasahan nito ang kumita,” aniya. “Ang mga pakikipagtulungan ng advertorial at iba pang mga [ugnayan sa pananalapi] ay nakakaapekto sa anumang isyu na naiulat, kabilang ang mga isyu sa enerhiya.”

Sa pangkalahatan, sinuri ng aming mananaliksik na si Ulandari ang 350 na mga artikulo sa pitong pahayagan na ito upang malaman na sa kabila ng ilang mga alalahanin na itinampok tungkol sa mga potensyal na epekto sa lipunan, ang “haring karbon” (king coal) ay nakabalangkas pa rin bilang enerhiya ng Indonesia sa panghinaharap.

Ang sitwasyong ito ay malapit na kaugnay sa katotohanan na para sa Indonesia, ang karbon ay hindi lamang isang mapagkukunan ng enerhiya kundi pati na rin isang pangunahing industriya ng pagmimina, kasama ang ilan sa pinakamalaking **napatunayang may mga reserbang karbon sa** buong mundo. Ang pangalawang na puwestong bansa para sa mga reserba ng karbon sa rehiyon, **Vietnam, ay mayroong mas mababa sa 10 porsyento sa dami ng karbon na mayroon ang Indonesia**.

Sa aming pagsusuri sa panrehiyong media, ang Indonesia ay ang nag-iisa na bansa kung saan higit sa 50 porsyento ng mga artikulo na nasuri’t pinili na nakatuon sa karbon ang nakabalangkas dito bilang ‘quintessential’ o kapuri-puri para sa ekonomiya ng bansa. Binigyang diin ng mga artikulo na ang pagmimina ng karbon ay gumaganap ng mahalagang papel sa pambansang kaunlaran sa kabila ng mga potensyal na pinsala sa kapaligiran. Kapansin-pansin, higit sa 50 porsyento ng mga artikulong ito ang gumamit lamang ng isang mapagkukunan ng impormasyon: alinman sa kinatawan ng gobyerno o negosyo. Halimbawa, si Yohana Artha Uly, isang mamamahayag ng *Okezone*, ay nagsulat ng isang artikulo tungkol sa istrateliya sa proseso ng pag-convert ng carbonaceous na marteryal (gasification) ng karbon na pinamagatang **“Pagbawas sa Pag-angat ng LPG, Hinihimok ng Pamahalaan ang Coal Gasification na Maging isang Istratelihihong Patakarang” (Reducing LPG Import, Government Encourages Coal Gasification to Be a Strategic Policy)**. Ang ulat ay nagsimula sa isang maikling pagpapakilala sa plano ng gobyerno sa gasification ng karbon, pagkatapos ay inilista ang mga kumpanya ng karbon na magiging pangunahing pipiliin. Gumamit lamang si Uly ng isang mapagkukunan ng balita, ang ministro ng enerhiya, na nagsabing ang gasification ay magdaragdag ng halaga sa karbon at sa gayon ay magiging isang pambansang priyoridad para sa susunod na limang taon; ang ulat ay hindi tinalakay ang anumang iba pang mga implikasyon ng mga patakarang sa gasification ng karbon.

Mga artikulo tungkol sa karbon mula Enero 2019 hanggang Agosto 2020 ayon sa Positibo kumpara sa Negatibong mga Balangkas

Mga artikulo sa muling-nagagamit na enerhiya mula Enero 2019 hanggang Agosto 2020 ayon sa Positibo kumpara sa Negatibong mga Balangkas

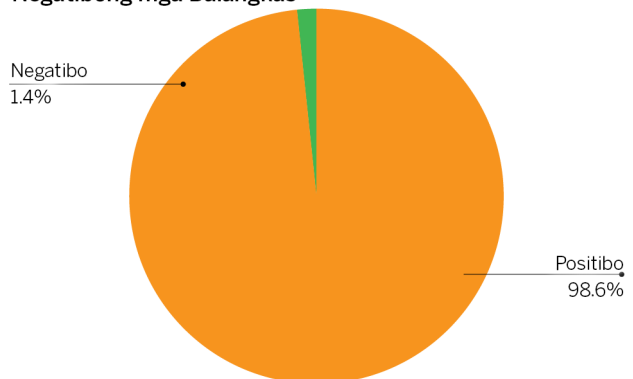

Figure 1. Breakdown ng mga positibo laban sa mga negatibong balangkas para sa mga artikulong pang-enerhiya sa Indonesia.

Pinag-aaralang Kaso

Kahit pa ang kontrobersiyal na **omnibus na batas** at ang binagong batas sa **mineral at karbon** ay tinalakay sa mediang Indonesia, karamihan sa mga kritismo ay nakadirekta sa hindi demokratikong proseso na ang mga batas ay naipapasa, kaysa sa mga panlipunan at pangkapaligirang epekto sa pagmimina ng karbon. Ang tanging mga balitang direktang ipiniprisinta ang epekto ng karbon sa buhay ng mga Indonesian ay **mga balita tungkol sa "iligal" na mga aktibidad sa pagmimina ng karbon**. Ang pagkita ng pagkakaiba sa pagitan ng "ligal" at "iligal" na pagmimina ng karbon, gayunpaman, ay nagbago ng pagbibigay ng kasalanan sa iligalidad ng ilang mga proyekto sa pagmimina kaysa sa likas na mga panganib ng mismong pagmimina ng karbon.

Ari Ulandari | @Ulandari_ari

Si Ari Ulandari ay isang manunulat at mananaliksik na nakatuon sa mga isyu sa kapaligiran. Dati, nagtrabaho siya bilang isang manunulat ng nilalaman sa Kumparan. Tinalakay ng kanyang master thesis ang 2002 Bali bombings. Bilang isang freelance na manunulat, ginagamit niya ang kanyang mga kasanayan upang makapagbigay ng karagdagang impormasyon tungkol sa mga kilusang pangkapaligiran, lalo na ang kilusang klima.

Sa kabilang banda, ang napapalitang enerhiya ay nasa mga bagong yugto pa rin ng pagpa-unlad sa Indonesia, at ang hydro na bumubuo ng **12 porsyento ng enerhiya ng bansa**; **ang pagkabit ng solar at hangin sa kabuuan ay nananatiling mailap**. Halos kalahati ng mga artikulo sa napapalitang enerhiya ay tinalakay ang mga ito bilang isang pangkalahatang, mahirap unawaing konsepto at walang partikular na pananaw sa iba't ibang mga teknolohiya at kanilang mga aplikasyon. *Sinabi ng editor ng Kompas* na si Erlangga Djumena na ang napapalitang enerhiya "ay may limitadong mapagkukunan [para sa mga mamamahayag na banggitin/kapanayamin], sapagkat bihira pa rin ito... kasama ang mga mapagkukunan ay masyadong panteknikal. Hindi lamang ang mga mambabasa, ang mga mamamahayag ay minsang nalilito." Dahil sa kawalan ng pag-unawa na ito, mahirap para sa mga mamamahayag na pumaloob ng mas malalim sa isang partikular na mapagkukunan ng napapalitang enerhiya.

Higit sa 98 porsyento ng mga artikulo sa napapalitang enerhiya, gayunpaman, nakabalangkas ang mga ito sa isang positibong pananaw, sa pagpapaliwanag na ang pagpaunlad ng napapalitang enerhiya ay magtitiyak sa seguridad ng enerhiya para sa Indonesia habang binabawasan ang mga emisyon ng karbon. Kaiba sa media ng ibang mga bansa, hindi binanggit ng mga artikulo sa Indonesia ang pag-phaseout ng karbon bilang kinakailangan para sa pagbawas ng emisyon, at sa halip nagpapaliwanag na ang pagpapalit ng langis at gas—na kasalukuyang inaangkat ng bansa—ay sapat na.

Ang biofuel at solar ang tanging dalawang mapagkukunang napapalitang enerhiya na tinalakay nang mas malalim sa media ng Indonesia. Ang mabilis na pagpa-unlad ng bansa sa biofuel, na pinalakas ng isang **20 porsyento na mandato sa biodiesel**, ay pinuri sa buong mundo. May isang artikulong mapanlinlang pa na inihayag ang "**Paglago ng Napapalitang Enerhiya sa Indonesia ang Pinakamataas sa Mundo**," kahit na ang mataas na antas ng paglago na ito ay umiiral lamang sa biofuel. Bukod dito, ang biofuel ng Indonesia ay nagmula sa langis ng palma, **isang lubos na kontrobersyal na industriya na nakatali sa laganap na sunog at pagsira sa kagubatan sa bansa**, na sadyang di kayang mapanatili (non-sustainable). Ang mga pananalansang na ito ay hindi matatagpuan sa mga pangunahing media.

Sa pagtatapos, isang malalim na pagsusuri sa pag-uulat ng karbon at napapalitang enerhiya sa Indonesia ay naglanta na ang mga pahayagang media sa Indonesia ay nagbalangkas ng karbon bilang isang pangunahing kalahok sa panghinaharap na enerhiya ng bansa. Sa kabila ng ilang mga artikulo na nagpatampok sa pandaigdigang mga negatibong epekto ng karbon, ang mga minahan ng karbon sa bansa at mga planta ng koryente ay inilarawan bilang isang kailangang-kailangang bahagi ng ekonomiya ng bansa. Ang napapalitang enerhiya ay nakabalangkas bilang isang positibong pag-unlad, kahit na ang papel nito sa pinaghalo-halong kabuuan ng enerhiya ay ang pagpapalit ng langis/gas at para dagdagan ang karbon sa halip na magsilbi bilang baseload ng koryente.

Cherika Hardjakusumah

Si Cherika Hardjakusumah ay isang espesyalista sa pananaliksik at komunikasyon na may mahigit nang limang taong karanasan sa maraming karerang ginagampanan sa Europa at Asya. Siya ay nakakiling tungkol sa klima at mga isyung pang-enerhiya at nakapagtrabaho na sa iba't ibang proyektong pananaliksik na may kaugnayan sa langis ng palma, mga biofuel at solar na enerhiya. Si Hardjakusumah ay masigasig na gustong matuto nang higit pa tungkol sa akses sa enerhiya at mababang-karbon na pang-ekonomikong paglago, na may kaugnayan sa kanyang sariling bansa, ang Indonesia. Kapag hindi siya nagtatrabaho sa mga isyu sa enerhiya, nasisiyahan siya sa pagtatalakay sa mga ugnayang kultural, ang pagkakaiba-iba, at sa kanyang podcast channel.

SOLAR

Ang mga solar panel ay nakakabit sa campus ng Universiti Teknologi Malaysia sa Kuala Lumpur, Malaysia. Larawan ni drshahrinmdayob/Shutterstock

Malaysia

Punong Mananaliksik: Ili Nadiyah Dzulfakar

Kahit na nasa mga hangganan ng Malaysia ang Indonesia at nagkakabahaginan sila sa maraming pangkultural na ugnayan sa kanilang mga kalapit-bansa, ang nasabing bansa ay may kakaibang enerhiya at paglalahad ng tanawing pang-enerhiya. Sa nakaraang dalawang taon, ang bansang ito ay nakaranas ng dalawang pangunahing pagrere-organisa sa gobyerno, na nagresulta rin sa pagbabago sa enerhiya at mga polisiyang pang-media.

Ang namumunong Barisan Nasional (BN) na koalisyon—na pag-aari ng mga pangunahing media ng bansa—**ay nawala ang pamamalakad sa parliamento sa kauna-unahang pagkakataon sa kasaysayan noong 2018**, matapos na matalo ng oposisyong Pakatan Harapan (PH) na koalisyon. *Ang Star* at *ang New Straits Times*—dalawang pahayagang online na sinuri ng ating mananaliksik na si Ili Nadiyah Dzulfakar—ay mga bersiyong digital ng mga Ingles na pahayagang may pinakamataas na bilang ng mga mambabasa sa bansa at **bahagyang pag-aari ng dalawang partido sa BN**. Sa panahon habang ang partido ay **61 taong nasa kapangyarihan**, ang *The Star* at *ang New Straits Times* ay umani ng reputasyong mahigpit na pabor sa gobyerno. Inihambing ni Dzulfakar ang kanilang pagbabalita sa *The Edge* at sa *Malaysian Reserve*, dalawang pribadong pag-aaring negosyong pahayagan, gayundin sa *Malaysiakini* at *Free Malaysia Today*, dalawang independyenteng online portals.

Sa pagpasok sa kapangyarihan, ang gobyernong PH ay ginawang liberal ang **pamamahayag** gayundin **ang sektor ng enerhiya**, ang pagpapasa ng 80 inisyatibong pang-enerhiya noong 2019 ay pangkalahatang nakikita na kaaya-aya sa pag-unlad ng napapalitang enerhiya. Pagkaraang masuri ang 344 na artikulong pang-enerhiya sa kabila ng lahat ng anim na pahayagan ng mga balita, natuklasan ni Nadiyah na sa simula ng 2019 may malaking bilang ng mga artikulo sa napapalitang enerhiya, na mahigit sa 87.5 porsyento ang binalangkas nang positibo ang mga teknolohiya. Sa pagkakabatid sa paninindigan ng ministry sa enerhiya, karamihan sa mga mamamahayag ay

binalangkas ang napapalitang pagbabago bilang pinakamainam sa **“pagkakaiba-iba sa pinaghalu-halong panggatong”** at tiniyak ang enerhiyang panseguridad para sa Malaysia.

Kahit na ang mga ito ay hindi na pag-aari ng mga namumunong partido, ang mga pangunahing pahayagan ng Malaysia ay nagpakita ng malinaw na pagrespeto sa awtoridad sa pag-uulat sa enerhiya. Ang mga artikulo tungkol sa mga polisiyang reporma sa enerhiya ay lubos na nakaasa sa mga sinasabi ng mga kinatawan ng gobyerno, partikular kay Yeo Bee Yin, dating ministro ng Enerhiya, Agham, Teknolohiya, Kalikasan, at Pagbababo ng Klima at mga opisyal mula sa Sustainable Energy Development Authority. Halimbawa, sa isang artikulo tungkol sa mga pagreporma sa enerhiya, **sinipi ni The Edge si Ministro Yeo** sa pagsasabing, “Tayo ay lubos na nakaasa sa fossil fuel. Tayo ay laging madaling maapektuhan sa mga pandaigdigang presyo ng gasolina. ... Pinag-uusapan natin ang hindi bababa sa kalahati ng inyong singil sa koryente [na umaasa] sa isang bagay na hindi mo makontrol.” Dahil dito, nanawagan siya sa pagdadagdag sa kapasidad ng napapalitang enerhiya upang “mapag-iba-iba ang pinaghalu-halong panggatong para sa produksiyon ng elektrisidad.” Maaaring sabihin ng sinuman na ang gobyerno ng PH ay intensiyonal na hinubog ang persepsiyon ng publiko sa napapalitang enerhiya, bilang pagtataguyod sa mga ito na isang mahalagang dahilan sa panghinaharap na pag-unlad ng sektor ng koryente sa lahat ng mga pangunahing pahayagan na nasuri. Ang normalisasyon sa pag-unlad ng napapalitang enerhiya at pagkakaiba-iba ng enerhiya ay naging susi para sa iba pang-istruktural na pagbabago sa loob ng industriya ng enerhiya sa pamamagitan ng bagong gobyerno ng PH.

Sa kabila ng balangkas ng polisiya ng gobyerno, ang napapalitang enerhiya sa pangkalahatan at enerhiyang solar sa partikular ay nakita sa pamamagitan ng pang-ekonomiyang pananaw sa 35 porsyento ng mga artikulong nasuri tungkol sa napapalitang enerhiya. Ang solar ay binalangkas sa mga tuntunin ng pangkasalukuyan at panghinaharap na potensiyal bilang mekanismo sa pagtitipid ng pera para sa mga indibidwal, mga negosyo at ng gobyerno—isang pagtanaw na panalo para sa malalaking nagpapatakbo sa industriya, mga opisyal ng gobyerno at mga katulad na mga non-governmental organization (NGO). Nitong 2020 sa partikular, ang solar ay nakitang isang susi sa sektor na **muling bubuhay sa pagbawi ng Malaysia sa ekonomiya nito mula sa COVID-19**; dalawang artikulo ang nagpakita ng optimistikong paggalaw sa pagbabalangkas ng teknolohiyang pambubong bilang isang mahalagang magsusulong sa ekonomiya upang makamit ng Malaysia ang pangangailangan sa elektrisidad, na inaaasahang muling aangat sa malao’t madali.

Ang dumaraming inisyatibo para sa napapalitang enerhiya ay tumutugon sa pagdami ng mga artikulong pumupuna sa karbon sa Malaysian media. Ang liberisasyon sa pamamahayag sa gobyerno ng PH

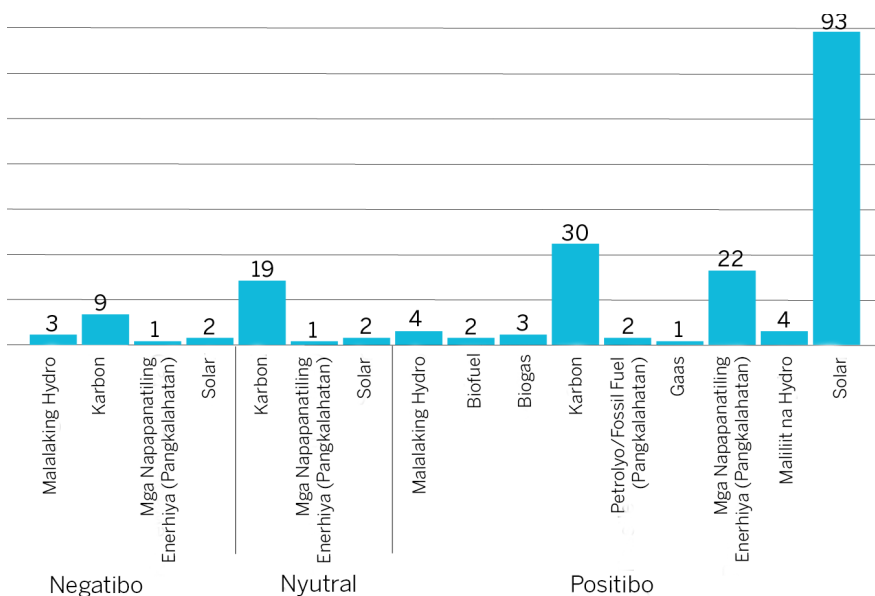

Figure 2. Kung ikukumpara sa iba pang mga mapagkukunan ng enerhiya, ang solar ay nakabalangkas sa media ng Malaysia bilang isang mahusay na pamumuhunan sa negosyo sa pinakamaraming bilang ng mga artikulo, higit sa bilang ng isa hanggang isa.

ay nangangahulugang na ang mga nangungunang pahayagan sa pagbabalita ay higit na **nagpapalakas ng loob sa paglalathala ng mga opinyong kritikal sa uri ng pamumuno**—sa kasong ito, ang Malaysia sa nalalabi pang pagkadeperyente nito sa mga fossil fuel. Mula 2019 hanggang 2020, 46 na mga artikulo sa kabila ng anim na pahayagan ng mga balita na binalangkas ang karbon bilang isang marumi at paurong na paraan; 18 sa mga opinyong ito ay mula sa mga kolumnista o mga eksperto sa enerhiya. Ang *The Star* ay nanindigan sa pagkalathala ng limang op-eds mula sa kolumnistang si **Mangai Balasegaram** na paulit-ulit na ipinakita ang koneksiyon sa pagitan ng pag-unlad sa karbon at pagbabago ng klima, pagsipi sa iba't ibang mga mapagkukunan ng mga balita, katulad ng mga akademiko, mga NGO at ng gobyerno.

Gayunpaman, sa pangkalahatan, mayroon pa ring magagaan na artikulong nagbalangkas sa pagiging positibo ng karbon (52 artikulo) kaysa sa mga negatibo (46 artikulo) bilang isang pinakakailangang bahagi ng pinaghalu-halong pagbubuo ng enerhiya ng Malaysia—na kung tutuusin, **ang karbon ay may 44 porsyento pa ring kontribusyon sa kapasidad ng enerhiya ng Malaysia**. Limang pahayagan ng balita ang sinuri—Free Malaysia Today, *The Edge*, ang Malaysian Reserve, *The Star*, at ang *New Straits Times*—na nagbigay-kontribusyon sa mga artikulong positibong inilarawan ang karbon bilang “mura,” “matatag,” at “maaasahan;” Tanging si Malaysiakini ang hindi naglathala ng anumang positibong balangkas.

Kapansin-pansin, tatlong-kapat ng mga artikulong pabor sa karbon ay sinipi lamang mula sa mga kinatawan ng mga negosyo at industriya, na nagpapakita nang malinaw na kakulangan sa pagkakaiba-iba sa mga pananaw. Isang editor mula sa ngayo'y sarado nang pahayagan sa Malaysia ang nagdiin na ang mga artikulong pabor sa karbon ay halos ikinukwento sa pananaw

ng mga negosyante, na nangyari namang pinakaprayoridad na pananaw ng Malaysian media. “Marahil ito’y sa paglulunsad ng isang bagong planta ng koryente... siguro tungkol din ito sa kung bakit kailangan nating bumalik sa karbon sa ngayon dahil ito ay mura at ang mga pinapagana ng karbon na planta ay higit na episyente sa enerhiya. Ibig kong sabihin, ito ang mga artikulo na nais [ng mga pangunahing media] na malamang na malathala,” ayon sa kanya.

Ang kakulangan sa mga pagkakaiba-iba ng pinanggagalingan ng mga balita ay mistulang pangkaraniwang suliranin sa pag-uulat sa enerhiya sa kabila ng maraming pahayagan ng mga balita; nakapanayam ang lahat ng mamamahayag maliban sa isang kinilalang gumagamit ng paulit-ulit na pinagkukunan ng balita para sa mga pang-enerhiyang artikulo. Ito ay humantong sa paulit-ulit, isang-panig na pananaw—na kadalasan ay negosyo/bangko/industriya/gobyerno. Tatlong mamamahayag mula sa *The Edge*, *The Star* at ng Malaysian Reserve ang nagsabing may problema sila sa pagkakamit ng maaasahang pagkukunan ng balita para sa mga panayam.

Pagkaraan ng dalawang taon sa kapangyarihan, ang gobyerno ng PH ay **nawalan ng kontrol sa parliamento sa taong 2020, at pagkaraan lamang nito, nagbitiw ang punong ministro**. Habang ang bansa ay paunti-unting umaahon mula sa kasalukuyang politikal na kaguluhan, hindi pa rin malinaw kung anong enerhiya at polisiyang pang-media ang maaaring gamitin pagkaraan ng 2020. Gayunpaman, isang bagay ang tiyak—upang mapag-iba-iba ang mga pananaw na ipinakita, dapat na makatanggap ng higit na suporta ang mga mamamahayag ng Malaysia sa pagkuha ng maaasahang hindi-negosyong mapagkukunan ng mga balita at isulong ang mga artikulong nasa likod ng pang-ekonomikong balangkas.

Ili Nadiyah Dzulfakar | @NadQuarantasei

Si Ili Nadiyah Dzulfakar ay kasalukuyang tagapag-ugnay ng Klima Action Malaysia, isang NGO ng klima sa Malaysia na pinamumunuan ng kabataan. Lumikha siya ng lokal na nilalaman ng klima sa Bahasa, Malaysia, at nilalaman para sa malawak na adbokasiya, at nakipagtulungan sa parehong mga mamamahayag sa kapaligiran at mga publikasyon na batay sa agham. Si Dzulfakar ay ipinanganak sa Malaysia at nanirahan sa Alemanya sa loob ng 12 taon bago kumuha ng kurso environmental science. Nasisiyahan siya sa trabaho nakatuon sa datos (tulad ng nasisiyahan siya sa pakikipagtrabaho sa mga tao).

GEO THERMAL

Ang Palinpinon Geothermal Power Plant sa Valencia, Ikalawigan ng Negros Oriental, Pilipinas. Larawang kuha ni Mike Gonzalez/TheCoffee/Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Pilipinas

Punong Mananaliksik: Angelica Yang

Pinag-aaralang Kaso sa Pag-uulat ng Geothermal na Enerhiya: Jason Paolo Telles

Para sa Pilipinas, isang maliit na kapuluan kung saan **nag-aambag ang karbon ng 44.5 porsyento ng kapasidad ng koryente**, ang mga salaysay tungkol sa karbon at mga napapalitang enerhiya ay sadyang iniimpluwensiyahan ng maliit na bilang ng mga **higanteng pangkomersyong media**. Gayunpaman, hindi katulad ng mga kalipunan ng media sa Indonesia, na nagmamay-ari din ng mga kompanya sa pagmimina ng karbon, ang mga pahayagang Filipino ay mas kritikal sa karbon sa nasuri batay sinuring tagal ng panahon. Ang aming pangunahing mananaliksik, si Angelica Yang, ay pumili ng mga artikulo mula sa limang pahayagan: *INQUIRER.net*, *Philstar.com*, *GMA News Online (GNO)*, *SunStar Philippines*, at *MindaNews*. Ang lahat ng mga pahayagan ay pagmamay-ari ng isang malaking korporasyon ng media, maliban sa pangrehiyong *MindaNews*, isang **samahang non-profit na media na ipinagmamalaki bilang isang independiyenteng pahayagan**. Bagama't nag-uulat sila ng enerhiya mula sa magkakaibang pananaw, lahat ng limang pahayagan ay magkatulad sa pagbabalangkas ng panghinaharap na enerhiya ng Pilipinas bilang mga napapalitang enerhiya, kaysa sa karbon.

Sa 167 artikulo ng karbon na sinuri, 103 (62 porsyento) ang nakabalangkas na ang karbon ay isang negatibong pamamaraan bilang isang “maruming pinagkukunan ng enerhiya,” sa kabila ng ambag nito sa halos kalahati ng kabuuang koryente ng bansa. Sa pahayag na ito, ang mga ulat, kapwa lokal at pambansa, na labis na sumipi mula sa mga tagapagtaguyod ng malinis na enerhiya, mga nagmamalasakit na mamamayan, at mga opisyal ng relihiyon na nagpatampok sa mapanirang mga epekto ng karbon sa mga komunidad—bagama't ang mga pangunahing pahayagan ay karaniwang umaasa sa mga pambansang kinatawan ng awtoridad. Ang mga kilalang tagapagtaguyod ng malinis na enerhiya tulad ni Gerry Arances mula sa Center for Energy, Ecology and Development ay sinipi sa 46 na artikulo—tinatayang kalahati ng lahat ng nagpatibay ng kontra-karbon na balangkas.

Ang iba pang mga pambansang kinatawan ng awtoridad ay nag-ambag din ng kanilang tinig sa mga kritikal na ulat na ito. Ang maimpluwensyang Simbahang Katolika, na nagsasabing **86 porsyento ng populasyon** ay kanilang mga tagasunod, ay may matatag na paninindigan laban sa karbon sa media. Makikita ito sa

22 mga ulat sa *INQUIRER.net*, *Philstar.com*, at *GNO* na binabanggit ang mga opisyal ng relihiyon tulad ng Obispo ng Diyoses ng San Carlos City ng Simbahang Katolika na si **Bishop Gerardo Alminaza**, at ang paring taga-Mindoro na si **Padre Edu Gariguez**.

Ang reputasyon ng karbon sa Pilipinas ay lalong nadungisan matapos ang pagkawala ng koryente noong 2019, at napansin na ang mga planta ng koryente, na dating pinuri dahil sa kanilang katatagan, **ay nabigo sa pagbibigay ng matatag suplay ng koryente**. Ang *GNO* ay namumukod-tangi sa paglathala ng 13 sa 27 mga artikulo na nagbalita tungkol sa mga planta ng karbon na nadamay dahil sa mga brownout kapag mababa ang mga reserbang koryente, marahil dahil sa nakatutok ang brodkas channel sa pagkaroon ng koryente. Samantala, ang *Philstar.com* **ay mayroong ulat** gawa ng inisyatibang iangat ang antas ng diskurso at tahasang kinilala ang karbon bilang hadlang sa pagkamit ng pambansang seguridad ng enerhiya. Gamit ang isang pang-ekonomiyang balangkas (economic framing) na pumupukaw sa pambansang makabayang damdamin, sinisisi nito ang karbon sa pagiging dependyente ng Pilipinas sa iba pang mga bansa para sa suplay ng enerhiya, dahil **umaangkat ang bansa ng 75 porsyento ng suplay ng karbon** mula sa labas ng bansa.

Bagama't 62 porsyento ng 167 artikulo ng karbon ang nagpatibay ng negatibong balangkas, 13 porsyento, o 21 artikulo, ay naglalarawan pa rin sa mapagkukunang enerhiya na “mabuti para sa ekonomiya.” Halos 40 porsyento ng lahat ng mga ulat na pabor sa karbon, gayunpaman, ay nagmula sa isa sa limang mga pahayagang media, ang *INQUIRER.net*, na kilala sa pagiging nag-iisang pahayagang sumipi ng mga pahayag mula sa mga grupo ng interes tulad ng **World Coal Association**.

Gayunpaman, ang lahat ng mga pangunahing pahayagan, kasama ang *INQUIRER.net*, ay positibo sa pag-unlad ng napapalitang enerhiya ng bansa, lalo na pagdating sa solar. Ang *INQUIRER.net*, *PhilStar*, at *GNO* ay madalas na nakabalangkas sa solar bilang isang kapaki-pakinabang na pamumuhunan, na binabanggit ang mga kinatawan ng negosyo na pinag-usapan ang mga pang-ekonomiya at pangkapaligirang epekto ng mga napapalitang enerhiya. Sa kabila ng pag-aambag ng pinakamaliit sa kasalukuyang output ng enerhiya ng Pilipinas, inaangkin ng solar ang **pinakamataas na inaasahang antas ng paglagò** at pinakamataas na bilang ng mga artikulong nailathala mula 2019–2020.

Limang nangingibabaw na mga balangkas ang lumitaw sa panahon ng pagbalangkas ng pagtatasa ng mga artikulo ng solar na enerhiya. Kapag niranggo sa pagkakasunud-sunod at gaano kadalas, inilalarawan ng mga ito ang solar bilang isang magandang pamumuhunan, mabuti para sa mga tagapagkonsumo upang makatipid ng pera, magagawang dagdagan ang baseload ng elektrisidad, isang di-magandang pamumuhunan, at nakakatulong sa pag-unlad ng ekonomiya. Sa mga balangkas na ito, ang pang-apat lamang ang nagpakita ng isang pesimistikong pananaw.

Sa pangkalahatan, pinatampok ng isang malalim na pagsusuri sa pagbabalita ng

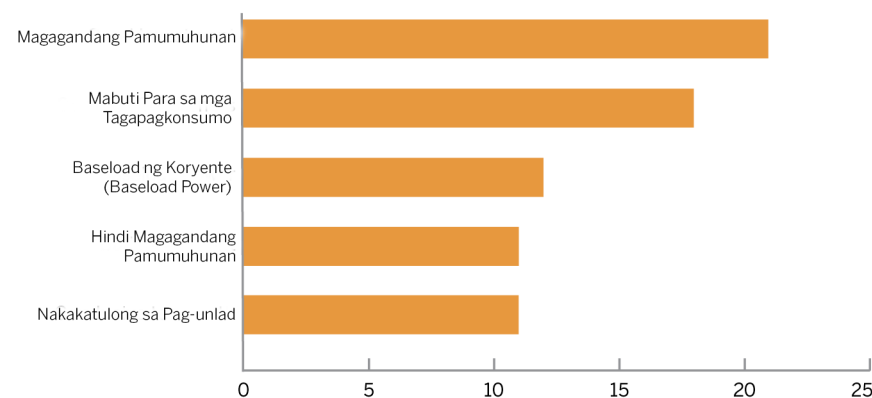

Figure 3. Ang isang pagtatasa sa pagbalangkas ng 72 solar na artikulo sa media sa Pilipinas ay nagpakita na maraming mga artikulo ang inilarawan ito bilang isang mahusay na pamumuhunan kaysa sa anupaman.

Pinag-aaralang Kaso

Hindi tulad ng solar na enerhiya, ang geothermal ay hindi nakakalikha ng masigasig na balita sa mga nangungunang pahayagan ng Pilipinas. Noong 2015, nag-ambag ang geothermal ng pinakamalaking bahagi ng napapalitang enerhiya sa pinag-halo-halong pagbubuo ng enerhiya ng Pilipinas na 13.4 porsyento, o 67 beses na naiambag ng solar. Gayunpaman, ang mga malalaking kumpanya ng media ay bihirang nag-ulat tungkol sa geothermal na enerhiya, na inilathala lamang ang 42 na mga artikulo sa loob ng dalawang taon na taliwas sa solar na 200. Ang tanging eksepsyon dito ay ang pag-aari ng estado na Philippines News Agency, na sinuri bilang bahagi ng pinag-aaralang kaso ni Jason Paolo Telles sa geothermal na pag-uulat, na tumitingin sa geothermal bilang bahagi ng programa sa pagpapaunlad ng gobyerno.

karbon, solar, at pag-uulat sa geothermal na enerhiya sa Pilipinas kung papaano na ang mga interes sa ekonomiya ay nagtutulak sa pag-uulat mula sa mga pambansang pahayagan. Ito ang resulta ng isang proseso ng pag-uulat kung saan ang mga mamamahayag, karaniwang mga nakatalaga sa balitaang pang-negosyo, ay nakakakuha ng balita mula sa mga press release ng mga taga-suplay ng koryente, at mga pulong pambalitaan, at sipi mula sa mga pinuno ng kumpanya para sa kanilang mga artikulo.

Ang enerhiyang solar, na may **pinakamataas na tinatayang taunang antas ng paglago sa merkado sa lahat ng mga uri ng enerhiya sa Pilipinas (13.4 porsyento)**, ay bumubuo ng pinakamaraming pansin ng media at karaniwang nakabalangkas bilang isang mahusay na pamumuhunan para sa mga nagsusuplay ng koryente at mga namumuhunan. Ang karbon, na may isang tinatayang antas ng paglago na kalahati na kasinglaki ng solar ngunit may mas malaking bahagi ng umiiral na merkado ng enerhiya, ay nakakuha ng positibong balita ngunit mas madalas na negatibong nakabalangkas para sa mga epekto sa kalikasan at panlipunan. Ang geothermal ay halos hindi nababalita sa mga komersyal na pahayagan ngunit nakakatanggap ito ng higit na pansin mula sa Philippine News Agency na pag-aari ng gobyerno bilang bahagi ng programa ng gobyerno sa pagpapaunlad.

Ang mga personal na pananaw ng mga mamamahayag ay maaaring makakaimpluwensya sa anggulo ng salaysay hinggil sa karbon—isang opinyon na ipinahayag ng dalawang editor at isang reporter na nakapanayam. Si Victor Sollorano ay dating senior news editor sa GNO na nag-edit ng maraming ulat sa enerhiya mula Enero hanggang Disyembre 2019. Sinabi niya na ang karbon ay “marumi at mapanganib, at ang pagkuha nito ay nagbibigay ng malaking pinsala sa Inang Kalikasan, partikular na ang open-pit mining.” Ang semi-retiradong editor sa agham ng *Philstar.com* na si Juaniyo Arcellana ay nagbahagi sa isang panayam na ang paglilipat sa mga napapalitang enerhiya ay isang “likas na ayos ng mga bagay.” Ang mga pananaw na ito ay tiyak na nanaig sa pag-uulat ng parehong mga pahayagan ng balita mula 2019–2020 — at sa kamakailang desisyon **ng Pilipinas na ihinto ang lahat ng mga bagong proyekto sa karbon**, na inihayag isang linggo matapos na mailathala ang pambansang ulat ng Pilipinas sa seryeng ito, *Coal and Renewable Energy Reporting in the Philippines*, noong Oktubre 28, 2020.

Angelica Yang | @angelicayyang

Si Angelica Y. Yang ay isang multimedia reporter sa *BusinessWorld*. Bukod sa pagiging Media Research Fellow ng Climate Tracker, siya ay naging Journalism Fellow ng Climate Tracker para sa One Earth Program noong 2020. Bago ito, siya ay naging junior content producer sa GMA News Online nang ilang buwan.

Jason Paolo Telles | @jpaotelles

Si Jason Paolo Telles ay Assistant Professor ng Broadcast Communication sa Unibersidad ng Pilipinas. Marami siyang karanasan sa larangan ng broadcast at print journalism, at ng kanyang dating trabaho sa maraming mga nangungunang pahayagan ng balita sa Pilipinas, kabilang ang ABS-CBN, GMA, at *SunStar*.

HANGIN

Kuha mula sa himpapawid isang palayan na may mga turbina ng hangin,
Phan Rang, Probinsya ng Ninh Thuan, Vietnam. Hien Phung Thu/
Adobestock

Vietnam

Punong Mananaliksik: Nguyen Nguyen

Pinag-aaralang Kaso sa Pag-uulat ng Apat na mga Proyekto sa Enerhiya: Mi Hoang

Kung ang koalisyong BN ng Malaysia ay nagtataglay ng karamihan ng mga puwesto sa parlyamento sa loob ng 61 taon at bahagyang pagmamay-ari ng ilang mga nangungunang pahayagan, ang Partido Komunista ng Vietnam ay nagkontrol sa isang partido na pamahalaan sa loob ng 45 taon at **halos nagmamay-ari ng lahat ng mga pahayagang media sa bansa**. Tulad ng inaasahan, ang anumang pagbabago sa bansang ito ay banayad na nangyayari. Kulang ang mga balita tungkol sa mga mamamayan na humihingi ng paglipat ng enerhiya at pagprotesta sa pagkasira ng kapaligiran, dahil ang mga reporter ay umiiwas sa malawak na pagbanggit ng mga “hindi opisyal” na mga mapagkukunan ng balita tulad ng mga lokal na residente at mga organisasyon. Ang kawalang-ingat ng isang mamamahayag ay madaling magresulta sa isang pansamantalang suspensyon ng isang buong online site ng balita para sa “pag-post ng pekeng balita”—tulad ng nangyari sa **na nangyari sa Tuoi Tre Online** noong 2018.

Gayunpaman hindi kapani-paniwala, kahit na itinapon ng gobyerno ng Vietnam ang suporta nito sa likod ng karbon sa **Power Master Plan 7**, ang mga mamamahayag sa mga pahayagang pagmamay-ari ng estado ay hindi sumunod dito. Sinuri ng aming mananaliksik na si Nguyen Nguyen ang 268 na mga artikulo mula sa anim na pahayagan — ang pangunahing *Tuoi Tre Online*, *Dan Tri*, *VnExpress*, at *Zing News*, pati na rin ang pahayagan ng pang-ekonomiya na *Saigon Times* at lingguhang *Nguoi Do Thi* — upang malaman na ang pambansang media ng Vietnam ay higit na nakabalangkas ang mga napapalitang enerhiya, hindi karbon, bilang panghinaharap na enerhiya ng bansa. Nakatutulong ito na ang isang paglipat ng enerhiya ay naging bukas na paksa dahil ang Vietnam ay umakyat bilang bansang **nakapagkabit ng maraming solar (4.5GW) kaysa sa ibang mga bansa ng ASEAN na pinagsama**, matapos na mag-eksperimento ang gobyerno sa mataas na solar Feed-in-Tariff (FIT) mga rate sa 2017.

Halos 66 porsyento ng mga artikulo ng karbon sa Vietnam ang pumuna sa mapagkukunan ng enerhiya para sa epekto sa kapaligiran—isang pagkilos na pinangunahan ng naka-pokus sa patakaran na *Saigon Times* at ang lingguhang magasing *Nguoi Do Thi*. Kapansin-pansin, 93 porsyento ng 42 na artikulo na

nagbalangkas ng karbon bilang isang panganib sa kapaligiran na nakasipi sa mga eksperto sa kapaligiran mula sa mga pampublikong unibersidad at NGO, partikular ang mga kinatawan mula sa **GreenID**, isang organisasyong hindi pangkalakal na nagtataguyod ng napapanatiling pag-unlad ng sektor ng enerhiya. Lumitaw ang NGO sa 22 mga artikulo—higit sa kalahati ng mga nagpahayag ng mga alalahanin sa kapaligiran tungkol sa karbon. Ang pangunahing pag-aalala ng mga dalubhasa ay ang dalawang uri ng abo na pinapakawalan mula sa pagkasunog ng karbon—ang **fly ash**, na maaaring mag-ambag sa polusyon sa hangin, at ang abo na nasa ilalim, na maaaring magtambak at tumagas sa mapagkukunan ng tubig o liparin ng hangin. Kapansin-pansin, kahit na ang NGO at mga akademiko ay binibigyang diin sa mga kontra-karbon na salaysay, hindi lamang sila ang mga mapagkukunang nakasipi; hinanap din ng mga mamamahayag ang pananaw ng gobyerno at industriya, kahit na ang mga mapagkukunan ng balitang ito ay karaniwang hindi pinal na salita.

Sa kabilang banda, ang mga salaysay na pabor sa karbon ay karaniwang nakatuon sa pagbalanse ng mga alalahanin sa kapaligiran, gamit ang isa o pareho sa mga balangkas na ito: (1) ang bagong teknolohiya ay gagawing malinis ang karbon, at (2) ang karbon ay kinakailangan para sa pambansang kaunlaran. Mahigit sa kalahati ng mga kwentong “pabor sa karbon” na ito ay nailathala ng *Dan Tri*, isang pahayagan na pinamamahalaan ng Ministeryo ng Paggawa (Ministry of Labor), at ang *Zing*, isa sa dalawang pahayagan sa Vietnam na pribadong pagmamay-ari. Hindi tulad ng mga salaysay na kontra-karbon, gayunpaman, ang mga pagsasalaysay ng pabor sa karbon ay nagpapakita ng isang maliwanag na kakulangan ng mga pananaw, na sumipi lamang mula sa mga namumuhunan ng planta ng karbon at mga kinatawan ng Ministeryo ng Industriya at Kalakaran (Ministry of Industry and Trade).

Kung ang isang pahayagan ay naglathala ng higit pang mga kwentong kontra-karbon o pabor sa karbon ay tila higit na nakasalalay sa mga personal na pananaw ng ilang mga beteranong editor at reporter. Ang mga malalim na pagsusuri ng mga benepisyo at katalunan ng isang anyo na enerhiya ay nangangailangan ng pagkahilig at karanasan ng mga matagal nang manunulat na mas madaling makapag-lobby sa mga editor. May katanayan ito lalo na sa *Saigon Times*, kung saan halos 60 porsyento ng mga artikulo sa enerhiya ang isinulat ng dalawang beteranong mamamahayag, sina Trung Chanh at Lan Nhi. Si Chanh, na nagsusulat tungkol sa enerhiya para sa *Saigon Times* mula pa noong 2012, ay nagsabi na suportado niya ang napapanatiling pag-unlad at nais na maikalat ang mensahe sa kanyang mga artikulo. Ang kanyang tiyak na interes sa karbon ay heyograpikal din. “Naninirahan ako sa Mekong Delta ng Vietnam,” sabi ni Chanh, “at nais kong magbigay ng kontribusyon patungo sa sustenableng pag-unlad sa lugar na ito. Ito ay bahagi ng aking responsibilidad bilang isang mamamayan na magbigay ng kontribusyon sa aking rehiyon at bansa.” Si Chanh ay maagap sa paghahagis ng mga balitang pang-enerhiya sa kanyang mga editor, na sa pangkalahatan ay tanggap ang kanyang mga ideya.

Ang isang paksa na ang pagkabalangkas ay tila hindi iba mula sa isang pahayagan tungo sa isa ay ang napapalitang enerhiya. Sa 2020, ang punong ministro ng Vietnam ay **inilabas ang pinakakasalukuyang FiT na iskema**, na muling binuhay ang

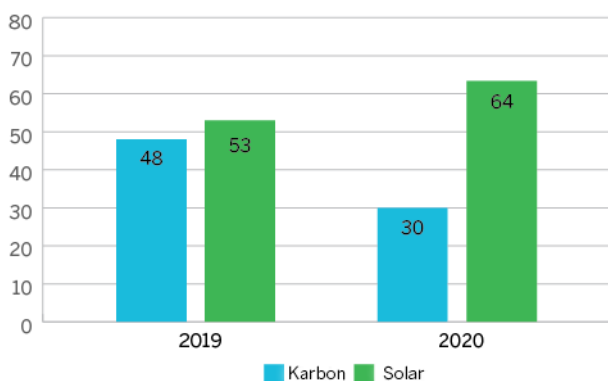

Figure 4. Bilang ng mga artikulo ng karbon at solar na inilathala noong 2019 at 2020 sa Vietnam.

pagtatalakay ng media sa solar bilang isang kapaki-pakinabang na oportunidad sa mga mamumuhunan. Noong 2019, ang bilang ng karbon at solar na mga artikulo ay halos pareho, na ang dati ay lumabas sa 48 artikulo at ang huli ay 53 artikulo. Gayunpaman, kasunod sa paglabas ng bagong FiT na iskema, 64 na solar na mga artikulo ay natagpuan sa nakaraang walong buwan, na dinodoble ang numero ng mga artikulong nakapokus-sa-karbon sa katulad na tagal ng panahon. Sa nakaraang dalawang taon, 93 mula sa kabuuang 117 artikulo ay nalathala sa negosyo/seksiyong pang-ekonomikong solar na balangkas bilang isang-lumalaking merkado at 43 artikulong tinalakay ay may suporta sa polisiya—ang luma at bagong FiT na mga iskema—na makapagpapabago sa nasabing pag-unlad.

Si *Tuoi Tre* ay inilathala ang mga pinaka maraming solar na artikulo kabilang ang anim na pahayagan, na ang 37 ay sinusuma ang 31.6 na porsyento na kabuuan ng mga artikulong solar na pinili—na karamihan ay pinagtibay ang solar-bilang-kapaki-pakinabang na balangkas. Ang patnugot na si Phi Tuan ay tinalakay ang interes ng kanyang pahayagan sa pinanggalingan ng enerhiya. “Ang solar na enerhiya ay bumuo ng isang reputasyon bilang isang kapaki-pakinabang na pamumuhunan na maghahantong sa mataas na balik sa kapital,” saad niya. “Ito ay isang interesanteng artikulo na aakit sa atensiyon ng mga mambabasa. Ang mga pangunahing media ay hindi makatutulong sa paglahok sa paglago ng solar.”

Nguyen Nguyen | @nguyenntHV

Si Nguyen Nguyen ay kasalukuyang kasama ng Sustainable Mekong Research Network (SUMERNET) na naka-host sa Stockholm Environment Institute sa Bangkok, Thailand. Nagsimula si Nguyen bilang isang reporter sa TV na nag-uulat sa pampinansyal at internasyonal na balita para sa isang lokal na channel sa Ho Chi Minh City, Vietnam. Nang maglaon, lumahok siya sa pahayagan ng *Vietnam Nam News* bilang isang reporter para sa pambalitaan ng negosyo.

Kumpara sa mga artikulo tungkol sa katulad na paksa sa mga bansa sa Timog-Silangang Asya, ang pagtatalakay sa solar sa Vietnam ay nagpakita ng kapansin-pansing lalim sa pagtatasa ng mga polisiya nito. Dahil sa kamakailang paglago sa pambubong-na-solar (rooftop solar)—ang Vietnam ay may mahigit na **45,300 na gumaganang sistema ng pambubong na solar**—ang mga potensiyal na magkakabit ay nais na makuha ang mga detalye nang tama sa solar na teknolohiya at polisiya, lalo na kung ang mga ito ay interesado sa pagbebenta ng solar na elektrisidad sa gobyerno. Ang mga maselang paksa tulad ng pagkakaiba-iba sa pagkontrol sa pagitan ng mga **solar na instalasyon sa mga bahay sa bukid laban sa mga bahay sa bayan** ay lumikha ng masiglang talakayan.

Sa kabuuan, ang malalimang-pagsusuri ng karbon at pag-uulat sa napapalitang enerhiya sa Vietnam ay binigyang pagtampok na ang karbon ay hindi na kinilala bilang isang panghinaharap na pagbabagong pang-enerhiya ng Vietnam dahil sa mga epekto sa kapaligiran at problema sa pananalapi. Ang solar na elektrisidad, na may nakaaakit na FiT na iskema ay binago ang paglago mula sa nakalilitong bilis at lumikha ng malaking atensiyon ng media sa lahat ng uri ng enerhiya, bilang balangkas ng isang magandang pamumuhunan para sa mga tagapagtustos ng koryente at mga mamumuhunan.

Mi Hoang

Si Mi Hoang ay isang lektor sa Ho Chi Minh City University of Economics and Finance, isang trainer sa Vietnamese Journalists Association, at isang mananaliksik na may iba't ibang mga proyekto sa larangan ng enerhiya. Siya ay dating nagsilbing isang editor ng *Vietnam Science and Technology*, isang magasin na inilathala ng Ministry of Science and Technology ng Vietnam, Center for Science and Technology Information, Ho Chi Minh City. Mayroon siyang mga espesyal na interes sa social media at ang epekto nito sa kabataan, pagbabago ng klima, at pamamahayag, at sa pag-aaral ng serbisyo sa edukasyon sa media. Ang kanyang mga gawa ay nailathala sa *Journal of Development and Integration* at ang *Journal of Communication and Media Studies*.

BIOMASS

Ang planta ng koryente ng biomass sa Thailand.
Larawan ni WETAJOE Reuters/Adobestock

Thailand

Punong Mananaliksik: Sippachai Kunnuwong

Pinag-aaralang Kaso sa Pagpapatigil ng Karbon Sa Timog Thailand: World Wirada Saelim

Pinag-aaralang Kaso sa mga Proyekto na Biomass na Nakabase sa Komunidad: Kadesiree Thossaphonpaisan

Sa lahat ng sinuri na mga bansa sa Timog-Silangang Asya, natatangi ang Thailand na hindi kailanman umaasa sa karbon. Dahil sa **malaki nitong suplay ng gas sa malayo sa pampang**, nakuha ng bansa ang kalahati ng kapasidad ng enerhiya nito mula sa gas, habang ang karbon ay bumubuo lamang ng 18 porsyento ng kabuuang enerhiya. Sa paparating na plano sa pagpapaunlad ng koryente, ang balanse ay lalong ikikiling sa pabor ng gas, na binalangkas ng lahat ng mga pahayagan ng balita na napagmasdan na mas malinis at mas magaan sa pananalapi kaysa sa karbon—sa kabila ng **malaking mga panganib na dala ng fossil fuel sa kapaligiran**.

Upang makunan ang isang komprehensibong larawan sa pag-uulat ng enerhiya sa Thai media, sinuri ng aming pangunahing mananaliksik na si Sippachai Kunnuwong ang 341 na mga artikulo sa limang mga pahayagang online: *Ang Khaosod*, *Thai Rath*, at *Krungthep Turakij* (*Bangkok Business*), tatlong pangunahing publikasyon na may digital na presensya; ang *The Standard*, isang digital na pahayagan; at *Green News Agency*, isang independiyenteng site ng balita na inilathala ng Journalists Association of Thailand na 'Environment Journalist Club'. Sa pangkalahatan, isiniwalat ng pagsasaliksik ni Sippachai na ang panghinaharap na enerhiya sa Thailand ay hindi nakabalangkas sa mga tuntunin ng pag-unlad ng karbon, habang ang mga napapalitang enerhiya na kahalili ay tumatanggap ng iba't ibang antas ng suporta mula sa media.

Ang karbon ay hindi isang tanyag na paksa sa Thai media, na nag-ulat lamang ng 37 na artikulo sa loob ng dalawang taon—ang pinakakaunti sa lahat ng mga bansa sa Timog-Silangang Asya na pinag-aralan. Tatlumpu sa mga ito na labis na binalangkas ang karbon bilang nakakasama sa kapaligiran at seguridad ng enerhiya ng Thailand. Dalawampu't tatlong mga artikulo ang naglalagay ng moral na balangkas upang ilarawan ang karbon bilang "**marumi**" at "**nakakapinsala sa kalusugan ng mga tao**," na nagbabanggit ng mga problema sa usok na naranasan ng Thailand noong 2019 at 2020.

Ang mga pangako ng gobyerno at pribadong kumpanya na kontra-karbon ay nakabalangkas bilang bahagi ng kanilang pagsisikap na muling baguhin ang imahe bilang 'green' at modernong mga organisasyon—kahit na ang alternatibo para sa karbon tulad ng gas ay maaaring hindi naman mas mababa ang epekto sa karbon. Ang mga salaysay ng media na ito ay nagmungkahi na ang mga korporasyon at ahensya ng estado ay tinitingnan na ang pagbitaw sa karbon ay makakabuti para sa kanilang imahe. Ang *The Standard* ay **nag-ulat** tungkol sa kung paano ang Banpu, ang pinakamalaking tagalinang ng karbon sa Thailand, gumamit ng isang bagong motto para sa pagpapaganda ng kanilang imahe: "Greener and Smarter" (Mas Luntian at Mas Matalino). Dumating ito sa isang bagong plano sa negosyo na nagbawas ng karbon mula 70 porsyento hanggang 40 porsyento ng negosyo ng kumpanya at namuhunan sa solar na enerhiya.

Kung ihahambing sa ibang mga bansa sa Timog-Silangang Asya, ang pag-uulat ng Thailand tungkol sa karbon ay napansin para sa pagtuon nito sa oposisyon ng komunidad sa mga planta ng koryente ng karbon. Ang walong komunidad-na-may mga kwento ng pagsubok—na binuo ng 22 porsyento ng mga ulat-na-may-kinalaman sa karbon—ay inilarawan ang mga minahan ng karbon at mga planta ng karbon bilang sanhi ng pagpoprotesta ng mga tao upang igitas ang kapaligiran at kalusugan ng kanilang komunidad.

Pinag-aaralang Kaso

Ang balangkas ng oposisyon sa komunidad ay malinaw na naobserbahan sa ulat ng TV sa mga debate tungkol sa ipinanukalang mga planta ng karbon sa katimugang Thailand, tulad ng pinag-aaralang kaso ni **World Wirada Saelim**. Mula Hulyo 2015 hanggang Pebrero 2018, ang alitan sa pagitan ng mga lokal at gobyerno ay napatunayang pangunahing tema sa ulat ng balita sa mga isyu sa karbon ng lahat ng pangunahing mga channel sa telebisyon — ang Thairath TV, PPTVHD36, CH3 Thailand, MCOT, at Thai PBS. Ayon sa lahat ng limang mamamahayag na nakapanayam sa pinag-aaralang kaso na ito, ito ay dahil ang mga isyu sa karbon ay itinaas ng mga kilusang kontra-karbon na pinamunuan ng mga lokal na taga-baryo na ayaw sa mga planta ng koryente ng karbon sa kanilang mga komunidad. Samakatuwid, ang mga mamamahayag ay may kaugaliang nagbabalita ng mga kasalukuyang sitwasyon tungkol sa mga demonstrasyon, kahilingan, at alalahanin ng mga nagpoprotesta, kung ano ang reaksyon ng gobyerno, at ang mga hidwaan sa pagitan ng mga grupo ng pabor sa karbon at ang mga kontra-karbon kaysa sa pag-uulat tungkol sa karbon saliw ng lente ng pagbabago ng klima o higit sa lahat na nakatuon sa mga isyu sa kapaligiran.

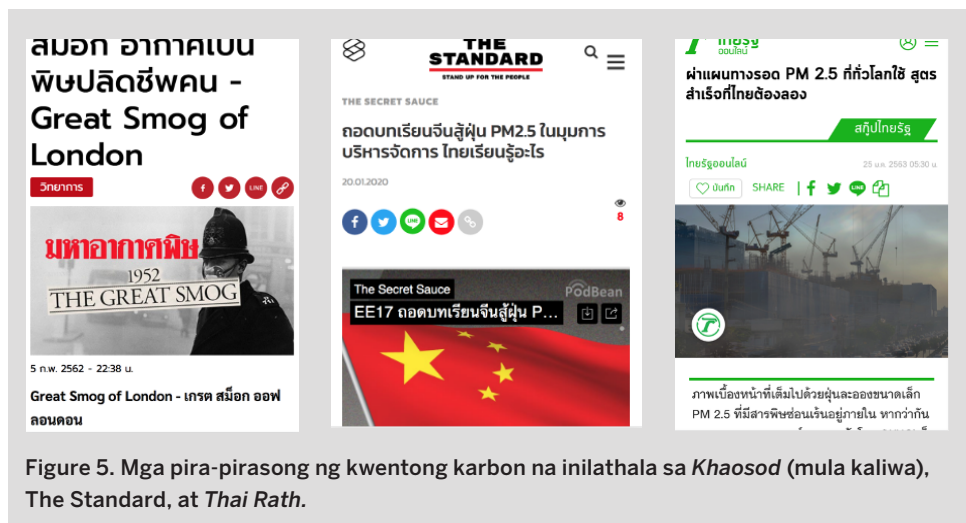

Figure 5. Mga pira-pirasong ng kwentong karbon na inilathala sa *Khaosod* (mula kaliwa), *The Standard*, at *Thai Rath*.

Pinag-aaralang Kaso

Ang biomass ay isa pang napapalitang enerhiya na prominenteng itinampok, dahil inaasahan ng gobyerno ng Thailand na samantalain ang mga napakahirap na produksyon ng agrikultura upang makabuo ng lakas sa pamamagitan ng isang programa na tinatawag na Energy for All. Si Kadesiree Thossaphonpaisan ay nagsagawa ng isang pag-aaral ng kaso ng nag-uulat ng biomass sa merkado kumpara sa mga alternatibong mapagkukunan at natagpuan na magkakaiba sila sa kanilang pagbalangkas ng mapagkukunan ng enerhiya. Labing siyam na mga artikulo sa pangunahing media ang nakabalangkas na mga planta ng biomass na kapaki-pakinabang para sa mga lalawigang Thai, habang 14 na mga artikulo sa alternatibong media ang nakabalangkas bilang pagmumulan ng hidwaan sa pagitan ng mga taga-baryo at mga namumuhunan sa enerhiya pati na rin ang estado. Sinasabi ng mga artikulong ito na ang pag-unlad ng biomass ng gobyerno ay hindi tunay na sumasalamain sa mga kagustuhan ng mga komunidad.

Sippachai Kunnuwong | @10pachai

Si Sippachai Kunnuwong ay isang mag-aaral ng sining sa inter-Asia NGO sa Sungkonghoe University sa Seoul, South Korea. Nagtrabaho siya para sa Thai PBS, BBC Thai, at Agence France-Presse na nagbabalita sa Thailand at Timog-Silangang Asya. Ang kanyang interes sa pagsasaliksik ay ang mga pagkilos sa media at pampulitika.

World Wirada Saelim

Si World Wirada Saelim ay isang freelance multimedia na mamamahayag na nagtrabaho full-time para sa isang TV channel sa Bangkok. Kamakailan ay nagtapos siya mula sa Unibersidad ng Amsterdam bilang bahagi ng Erasmus Mundus Master's in Journalism, Media at Globalisation na may pagdadalubhasa sa media at politika.

Tanging pito sa 37 artikulong nakapokus sa karbon ang binalangkas ang karbon bilang isang mahalagang karagdagan sa pinaghalu-halong enerhiya ng Thailand. Alinman sa mga artikulong ito ay mga **sari-saring opinyon ng mga columnistang kaakibat ng gobyerno** o mga artikulong balita na eksklusibong sinipi mula sa pagmamay-ari ng estadong Electricity Generating Authority of Thailand at ng dambuhalang langis at gas na PTT na isang pampublikong kumpanya.

Ang pigurang ito, gayunpaman, ay hindi malinaw sa pagkukumpara sa 209 na artikulo—o isa sa dalawang artikulong pang-enerhiyang sinuri—na positibong binalangkas ang transisyon tungo sa napapalitang enerhiya bilang pangangailangan para sa hinaharap ng ekonomiya at kapaligiran Taiwan. Ang solar na elektrisidad sa partikular ay umakit ng masiglang pag-uulat, na bumuo ng 60 porsyento ng lahat ng mga ulat ng napapalitang enerhiya; ang mga solar panel ay kadalasang binalangkas bilang isang **bagong teknolohiyang magbibigay ng kita sa mga indibidwal na mamumuhunang Thai** at isang **“malinis, sustenable at may seguridad na hinaharap”** para sa Thailand sa kabuuan.

Ang isang **Thai Rath na ulat** na naglarawan sa napapalitang enerhiya kasing-halaga ng enerhiyang panseguridad ng Thailand, na nagsasaad na ang gastos ng langis at produksiyon ng natural na gas ay magpapatuloy sa pagtaas dahil sa labanan sa kalakalan ng US at Tsina, samantalang ang Thailand ay umaangkat pa rin sa mga pinanggagalingan ng enerhiya mula sa ibang bansa. Samakatuwid, sinasabi ng artikulo, ang napapalitang enerhiya na maaaring malikha ng mga sambahayang Thai o mga komunidad ay maaaring maging higit na mura at tiyak na alternatibo. Ang dalawang nakatataas na opisyal ng gobyerno, kasama ang direktor ng Energy Policy and Planning Office ay sinipi sa istorya, na nagsasabing ang paggamit ng napapalitang enerhiya ay makatutulong sa pagtugon sa tumataas na pangangailangan sa elektrisidad, samantalang ang solar ang “pinakagustong” pinanggagalingan ng enerhiya dahil ito ay “mura” at “tugma” sa heograpiya ng Thailand.

Ang balangkas na ito ng panseguridad na enerhiya ay ginamit din ng gobyerno upang itaguyod ang Thailand bilang isang mapamaraang mangangalakal ng enerhiya at sentro ng aktibidad sa Timog-Silangang Asya. Ipinagmamalaki ng Thai media ang pamumuhunang solar ng bansa sa buong rehiyon; 23 artikulo mula sa apat na pangunahing pahayagan na itinatampok ang naggagandahang mga rebyu ng mga proyektong solar ng Thailand sa ibang bansa, partikular na sa Vietnam.

Sa kabuuan, ang malalim na pagsusuri sa karbon at napapalitang enerhiya na pag-uulat sa Thailand ay inihayag na ang mga pahayagan ng media sa nasabing bansa, na nakabalangkas sa solar at iba pang hindi-hydro na napapalitang enerhiya bilang panghinaharap na enerhiya ng bansa. Sa kabila ng mga kapansin-pansing mga pagbubukod sa op-ed na seksiyon, ang karbon at koryenteng nalilikha mula sa enerhiya ng lakas ng tubig ay nakatatanggap halos ng negatibong pag-uulat; lahat ng magagamit na ebidensiya ay sumuporta na ang karbon ay pawala na, kung ang media ang tatanungin. Ang mga panghalili sa karbon—kasama ang napapalitang enerhiya gayundin ang natural na gas—ay madalas na pinararangalan, minsan nang walang kritikal na pagsusuri sa mga pangangailangan sa kapaligiran, partikular sa kaso ng natural na gas.

Kadesiree Thossaphonpaisan

Si Kadesiree Thossaphonpaisan ay nagtatrabaho sa larangan ng karapatang pantao at mga karapatang pangkapaligiran sa Mekong subregion mula noong nagtamo ng kanyang bachelor's degree noong 2014. Masigasig siya sa data journalism at gumagamit ng mga digital na teknolohiya upang mapabuti ang gawain ng karapatang pantao at dagdagan ang sibikong pakikilahok sa mga isyu sa kapaligiran at panlipunan.

Mga Tinutungong Paksa sa Rehiyon: Paghahambing sa Limang Sinuring Bansa

Ang paghahambing sa pagsusuri ng karbon at napapalitang enerhiyang balita ng limang bansa sa pag-aaral na ito ay umani ng ilang interesanteng pagkakatulad at pagkakaiba na susuriin pa rin sa seksiyong ito. Tatalakayin muna natin ang tatlong prominenteng mga nausong paksa na nakita sa pag-uulat, at pagkaraan ay susuriin ang dalawang nausong paksa sa pamamahayag, bago tapusin sa pamamagitan ng pagtalakay sa mahahalagang palabas at pinakamahuhusay na kasanayang sinusunod.

Mga Tinutungong Paksa sa Pagbabalangkas sa Enerhiya

Ang paglalarawan sa karbon sa media ay halos tinataya ang pagsalalay ng bansa sa karbon

Kahit na ang Timog-Silangang Asya ay madalas na monolitikal na nakabalangkas samantalang ang rehiyon ay nananatiling “**hari pa rin ang karbon**,” may mahahalaga pa ring pagkakaiba kung paano ginagamit ng bawat bansa ang fossil fuel, gayundin kung paano ang reaksiyon ng sambayanan sa pag-unlad ng karbon. Lahat ng elementong ito ay naapektuhan kung paano ang pagtalakay sa polisiya ng karbon na naglalaro sa pambansang media.

Sa partikular na pagtingin sa pag-uulat tungkol sa karbon sa Indonesia, Malaysia, Pilipinas, Vietnam at Thailand, nakaaakit kung paano ang pagkakabalangkas ng media sa karbon sa isang bansang umaasa sa ganitong uri ng enerhiya. Inihahambing ng Talahanayan 1 ang bilang ng mga artikulong binabalangkas ang karbon ng positibo samantalang ang porsyento ng kabuuang artikulo ng karbon ay nagbibigay kontribusyon sa pambansang kapasidad sa enerhiya bilang isang porsyento ng kabuuang pinaghalu-halong pagbubuo ng enerhiya.

Talahanayan 1. Positibong pagbabalangkas sa karbon at kapasidad ng karbon sa Timog-Silangang Asya

Bansa	Positibong mga balangkas/artikulo ng karbon	Kapasidad ng karbon/kabuuang kapasidad ng enerhiya
Indonesia	67%	62%
Malaysia	46%	44%
Pilipinas	39%	44%
Vietnam	32%	33%
Thailand	19%	18%

Para sa tatlong bansang nasuri, Malaysia, Vietnam at Thailand, ang pagkakaiba sa pagitan ng mga positibong balangkas sa bawat kabuuang halimbawa ng artikulo sa karbon sa bawat kapasidad ng enerhiya ay bumagsak sa 1 hanggang 2 punto ng porsyento. Dahil sa margin of error na nauugnay sa aming maliit na laki ng piniliing artikulo, ang tanging makabuluhang di-sumasang-ayon ay ang Pilipinas, na may 10-porsyentong puntos sa pagkakaiba sa pagitan ng dalawa. Kahit na ang Pilipinas ay nakaasa rin sa karbon tulad ng Malaysia, 103 sa 167 artikulong karbon sa Pilipinas ang binalangkas ang fossil fuel na negatibo, samantalang 46 sa 113 artikulo sa Malaysia ang ginawa ito.

Bukod sa posibleng pagkiling sa pamamaraan ng pagpipili, ilang mga salik ang maaaring ituos para sa Pilipinas sa walang katiyakang negatibong paglalarawan sa karbon. Ang Pilipinas ay laging kasama sa **limang pinakamahihinang bansa pagdating sa klima (climate vulnerable)**, na mayroon ding malalakas at hindi inaasahang mga bagyo na pumupuwera **sa gobyerno at media upang higit na maging bukas sa pagtanggap sa isang transisyon ng enerhiya**, kahit sa pakikipagtalakayan na lamang. Bukod dito, ang Simbahang Romano Katoliko ng Pilipinas, na may angking **86 porsyento ng populasyon** bilang mga mananampalataya,

ay isang mabigat na institusyon na nagsalita laban sa karbon at malawak na nasipi ng pamamahayag. At bagaman ang Pilipinas **ay isa sa pinakadelikadong bansa sa Asya para sa mga aktibistang pangkapaligiran (environmental activists)**, lugar din ito kung **saan partikular na malakas ang mga kilusang pangkapaligiran**. Tulad ng naunang nabanggit, ang mga kilalang aktibista ng enerhiya tulad ng Gerry Arances mula sa Center for Energy, Ecology and Development ay sinipi sa tinatayang kalahati ng lahat ng mga artikulo na pinuna ang karbon.

Ang napapalitang enerhiya na labis na nakabalangkas bilang isang kapaki-pakinabang na pamumuhunan

Samantalang hindi nagka-ayon ang mga pahayagan sa tinaguriang bansang ‘tiger cub’ kung gaano kalawak ang papel na gagampanan ng karbon sa hinaharap ng kanilang mga bansa, isang bagay ang maliwanag: ang mga ito ay labis na umaasa sa paglago ng napapalitang enerhiya. Sa partikular, ang solar ay lumikha ng walang kasukat na tuwa, na pinatunayan ng katotohanang ang

mga positibong artikulo tungkol dito ay nilampasan ang tungkol sa karbon na mga artikulo sa lahat ng bansang sinuri maliban sa Indonesia, kung saan ang dalawa ay magkapareho. Para sa apat ng limang bansa, ang mga positibong balangkas ay bumubuo ng higit sa 75 porsyento ng kabuuang mga balita tungkol sa hindi-hydro na napapalitang enerhiya (solar, hangin, biomass at geothermal).

Ang di-sumasang-ayon ay ang Vietnam, kung saan tanging 65 porsyento ng hindi-hydro na napapalitang enerhiya na mga ulat ang naglarawang positibo ang mga teknolohiya. Hindi nagpahuli ang Vietnam sa mga tuntunin sa pag-unlad ng napapalitang enerhiya, gayunpaman; sa totoo lang, ang bansa ay isang tiyak na lider sa rehiyon na may **4.5GW ng naka-install na kapasidad ng solar, o mahigit pa roon sa buong ASEAN rehiyon na pinagsama**. Hindi dahil sa mas maraming artikulo sa Vietnam na binalangkas ang napapalitang enerhiya nang negatibo kumpara sa iba pang tinaguriang tiger cub na mga bansa; mayroon ding higit pang mga artikulo na nagpakita nang walang kinikilingan, maingat na pananalita, na kumilala sa napapalitang potensiyal ng Vietnam samantalang may mga maliwanag na hamon na nakatagpo nito sa pag-unlad. Ang mga pangkaraniwang problemang natalakay ay ang hindi maliwanag na mga regulasyon, kakulangan sa mga linya ng transmisyon at isang mahigpit na deadline ng FiT. Ang

media ng Vietnam ay sinusundan ang balita ng pag-unlad ng solar simula pa sa unang FiT na iskema noong 2017 na pinangunahan ang paglago sa isang napakalaking pamumuhunan; ang mga artikulo ay humantong sa mga detalye tungkol teknolohiyang solar at mga polisiyang hahamon para sa madla. Ito ay tumutugma sa medyo mataas na pagkatuto sa enerhiya ng solar sa mga mamamahayag pati na rin ang average na mambabasa. Sa madaling salita, sa isinasagawang “solar na eksperimento”, inuuna ng mga mamamahayag sa Vietnam na pag-aralan ang natitirang mga hadlang para sa karagdagang pag-unlad kaysa sa simpleng pagtataguyod ng solar na enerhiya o napapalitang enerhiya bilang isang mahirap na unawaing konsepto.

Samantala, sa Indonesia, kung saan walang nakakabit na solar o anumang iba pang teknolohiya sa napapalitang enerhiya sa makabuluhang mga numero, 96 porsyento ng mga artikulo sa napapalitang enerhiya ang gumamit ng isang positibong balangkas. Gayunpaman, halos kalahati ng mga ulat na ito ay tinalakay ang napapalitang enerhiya nang hindi nagbibigay ng anumang tukoy na pagsusuri sa patakaran o rekomendasyon. Tiningnan ng mga mamamahayag dito ang mga teknolohiya sa napapalitang enerhiya na mahirap maintindihan at isulat nang malaliman. Inilarawan ng editor ng *Kompas* ng Indonesia na si Erlangga Djumena ang sitwasyon, sinasabing ang napapalitang enerhiya “ay may limitadong mapagkukunan [para sa mga mamamahayag na magbanggit/makapanayam], sapagkat bihira pa rin ito... kasama ang mga mapagkukunan ng mga balita ay masyadong panteknikal. Hindi lamang ang mga mambabasa, ang mga mamamahayag ay minsan’y nalilito.” Dahil sa kawalan ng pag-unawa na ito, mahirap para sa mga mamamahayag na magsiyasat nang mas malalim sa anumang partikular na usapin tungkol sa napapalitang enerhiya.

Hindi lahat ng napapalitang enerhiya ay itinuturing na pareho

Nang pinag-aaralan ang mga artikulong malalim na tinalakay ang mga teknolohiya ng napapalitang enerhiya, malinaw na hindi lahat ng mga napapalitang enerhiya ay itinuturing na pareho ng media. Sa lahat ng mga bansa na nasuri, natanggap ng solar ang pinakamaraming ulat bilang isang napapalitang enerhiya na may mataas na potensyal para sa paglago sa hinaharap; totoo ito kahit sa Pilipinas, kung saan ang geothermal ay nag-aambag ng 67 dagdag na megawatts sa kabuuang kapasidad ng enerhiya.

Ang kaibahan sa solar, ang ibang mga anyo ng napapalitang enerhiya — kapansin-pansin ang hangin, geothermal, at biomass — ay nakatanggap ng kaunting pansin mula sa mga pahayagang media sa buong rehiyon maliban sa Thailand, kung saan kamakailan lamang nagpatupad ang gobyerno ng mga mas agresibong programa ng pagpapaunlad ng biomass sa pamamagitan ng inisiyatiba ng ‘Energy for All’, na nakakuha ng positibo at negatibong ulat. Sa Indonesia, ang biofuel ay naging isang malapit na kakompetensya sa solar ayon sa dalas ng pag-uulat, dahil 20 porsyento ng mga artikulo sa enerhiya ng Indonesia na nakatuon sa solar habang 17 porsyento ay nakatuon sa biofuel. Hindi tulad ng inisiyatiba ng Thailand na ‘Energy for All’, ang mandato sa B-20 biodiesel ng Indonesia ay nakatanggap ng labis na positibong pag-uulat, sa kabila ng mga **potensyal na panganib sa kapaligiran**.

Samantala, sa kabila ng pagiging isang mapagkukunan ng napapalitang enerhiya, ang hydropower ay hindi itinuturing na ganoon noong panahon ang aming pagsusuri, lalo na sa Malaysia, Thailand, at Vietnam, kung saan ito ay sinisisi para sa maraming mga isyu sa kapaligiran at ekolohikal hanggang sa mga pangunahing dam. Tulad ng paliwanag ng reporter na si Trung Chanh sa Vietnam, ang hydropower ay hindi isinasalang-alang sa parehong kategorya tulad ng solar at hangin dahil “kahit na ang mga hydro dam ay hindi sanhi ng polusyon na katulad ng paraan ng mga planta ng karbon, sinisira nila ang biodiversity, binago ang mga populasyon ng isda at mga antas ng deposito sa mga mapagkukunang tubig.”

Sa pagtatapos, ang mga sinuri na pahayagan ng balita sa limang bansa sa Timog-Silangang Asya ay inilarawan ang napapalitang enerhiya, lalo na ang solar, bilang isang kapaki-pakinabang na pamumuhunan para sa mga tagalinang ng enerhiya pati na rin ang mga tagapagkonsumo na naghahanap para makinabang mula sa isang bago, mabilis na umuunlad na teknolohiya. Gayunpaman, ang kakulangan ay malalimang pag-aaral sa mga papel na maaaring gawin sa hinaharap na pinaghalo-halong enerhiya (energy mix) na higit pa sa isang pandagdag sa mga fossil fuel. Halos isang-kalima (1/5) ng bahagi ng mga napiling artikulo tungkol sa napapalitang enerhiya sa Vietnam ay nagsimulang magpahiwatig ng mga mas malalaking larawan ng mga isyu tulad ng muling pagdidisenyo ng grid ng enerhiya at merkado ng enerhiya upang mapaunlakan ang paglago ng napapalitang enerhiya, kahit na ang ganitong uri ng balangkas ay limitado sa solar na enerhiya. Ang hydropower ay madalas na hindi itinuturing na isang napapalitang enerhiya, habang ang hangin, geothermal, at biomass sa pangkalahatan ay hindi nakakaakit ng sapat na pagbabalita.

Mga Tinutungong Paksa sa Pamamahayag

Nakita ng mga mamamahayag ang enerhiya bilang isang balitang pang-ekonomiya; at ang mga mapagkukunan ng mga balita sa gobyerno at negosyo ay labis ang representasyon.

Gayunpaman, anuman ang uri ng enerhiya na tinalakay sa lahat ng limang mga bansa sa Timog-Silangang Asya na sinuri, ang enerhiya ay pangunahing nakita ng mga mamamahayag bilang isang balitang pang-ekonomiya. Ito ay ipinakita sa seksyon ng mga artikulo ng enerhiya na pinagsunod-sunod pati na rin ang mga klase ng mapagkukunan ng mga balita na labis na sinisipi.

Hindi bababa sa kalahati ng mga ulat sa enerhiya sa lahat ng mga bansa na pinag-aralan ay isinaayos sa mga seksyon ng negosyo, salapi, ekonomiya, o pananalapi ng kanilang mga pahayagan at alinsunod na binigyang diin ang mga implikasyon sa ekonomiya ng mga isyu sa enerhiya na tinalakay, kung minsan ay sa kapinsalaan ng iba pang mga aspeto tulad ng kapaligiran o epekto sa lipunan. Kahit na ang isang artikulo ng enerhiya ay hindi nailathala sa mga seksyong ito, sa lahat ng mga bansa, ang pangunahing epekto na tinalakay ay mas lamang kaysa hindi ang pang-ekonomiya.

Nakumpirma rin ito sa aming pagtatasa sa mga naging panayam, tulad ng sa lahat ng mga bansa na napili, karamihan sa mga mamamahayag na madalas na nag-uulat sa enerhiya ang nagsabing nagsimula silang gawin ito bilang bahagi ng balitaang pang-ekonomiya. Sa tatlong mga bansa — ang Pilipinas, Vietnam, at Thailand — ipinaliwanag ng mga mamamahayag na ito’y dahil sa kanilang bansa, ang ahensya ng gobyerno na namamahala sa pagpapalano ng enerhiya ay nakipag-usap din sa iba pang mga isyu sa pagpapalano ng ekonomiya, kaya’t kinailangan ng mga reporter na sakupin ang lahat ng mga paksa sa loob ng saklaw ng ministri.

Maging resulta man ng gawain na ito o hindi, ang mga mapagkukunan ng mga balita sa gobyerno at negosyo ay labis ang representasyon sa mga ulat ng enerhiya, sa lahat ng mga bansang binansagang ‘tiger cub’. Sa lahat ng limang mga bansa na sinuri, hindi bababa sa 70 porsyento ng lahat ng mga artikulo sa enerhiya ang eksklusibong sinipi mula sa mga kinatawan ng mga negosyo, gobyerno, at mga organisasyon na pagmamay-ari ng estado.

Ang tunguhin na ito ay mas kapansin-pansin sa mga artikulo na pabor sa karbon, na partikular na umaasa sa higit pa sa mga kinatawan ng gobyerno at industriya na may mga interes sa pag-unlad ng karbon. Sa lahat ng mga balitang pabor sa karbon sa Indonesia, 81 porsyento ang eksklusibong sumipi mula sa mga kinatawan ng gobyerno o negosyo (95 ng 112 na mga artikulo); ang bilang na iyon ay 88 porsyento para sa Malaysia (46 ng 52

na artikulo), 86 porsyento para sa Pilipinas (18 ng 21 na artikulo), 86 porsyento para sa Thailand (anim sa pitong artikulo), at 96 porsyento para sa Vietnam (23 ng 24 na artikulo).

Dalawang kadahilanan ang maaaring magbigay paliwanag para sa bahagyang mababang tiwala ng media ng Indonesia sa gobyerno at negosyo hinggil sa mga mapagkukunan ng balita pagdating sa pag-uulat ng karbon kumpara sa ibang mga bansa: (1) mas maraming mga artikulo na pabor sa karbon sa Indonesia kaysa saanman (117), at maaaring may isang malaking sukat ng sampol ng mga artikulo ang humantong sa higit na pagkakaiba-iba ng mga mapagkukunan na nakasipi, at (2) ang mga mapagkukunan ng mga balita ng akademiko at NGO ay mas malamang na magpahayag ng mga kuro-kuro't opinyon na pabor sa karbon sa Indonesia kaysa sa ibang mga bansa. Tulad halimbawa, ang **artikulong ito tungkol sa pagmimina ng karbon** mula sa *Tribunnews* ng Indonesia, na sumipi ng tatlong mapagkukunan ng mga balita: ang pangkalahatang direktor ng pagmimina ng mineral at karbon, ang Ministri ng Enerhiya at mga Yamang Mineral, at ang akademikong **Center of Reform on Economics** (CORE Indonesia). Habang ang kinatawan ng CORE ay nagtalo na ang isang pagpapalawak ng karbon ay magiging dependyente sa Indonesia sa pabagu-bagong mga presyo ng pandaigdigang karbon, sumang-ayon din siya sa mga mapagkukunan ng mga balita sa gobyerno na ang karbon ay marahil manatili sa Indonesia, at kahit papaano ay medyo magtatagal ito.

Habang ang mga mapagkukunan ng mga balita sa gobyerno at negosyo ay labis ang representasyon, ang mga tinig ng lokal na komunidad ay karaniwang hindi binibigyan pansin sa pag-uulat ng enerhiya para sa karbon at napapalitang enerhiya. Sa Thailand, Malaysia, Vietnam, at Indonesia, 10 porsyento o mas kaunti sa mga artikulo sa enerhiya na pinili ang nakasipi sa isang pinuno ng komunidad o miyembro ng pamayanan. Ang Pilipinas ang siyang tanging bansang naiba sa layong ito, na may 19.5 porsyento ng mga piniling artikulo doon ang sumipi ng mga tinig ng komunidad. Ang isang dahilan para sa pagkakaiba na ito ay ang katunayan na ang aming mananaliksik sa Pilipinas ay isinama sa kanyang pinili na panrehiyong pahayagan ang *MindaNews*, na mas madalas na sumipi ng mga tinig ng pamayanan. Tatalakayin ang *MindaNews* sa paglaon sa seksyong “Di-sumasang-ayon”.

Nakita ang enerhiya na mahirap maunawaan ngunit ang mga artikulo ay kadalasang madaling maunawaan.

Batay sa tinalakay sa mga nakaraang seksyon, ang mga reporter ng enerhiya ay kadalasang opisyal na nakatalaga sa mga pang-ekonomikong news desk ng kanilang mga organisasyon. Bukod sa hayagang implikasyon na ang ibang aspeto ng mga ulat ng enerhiya na hindi isinasaalang-alang ang panganib, may isa pang kahinaan ito; ang mga mamamahayag ay basta inihahayag ang iba't ibang pang-ekonomikong paksa pero walang sapat na oras upang maunawaan at isulat ang tungkol sa iba pang mga isyu ng enerhiya. Sa lahat ng mga bansang nasuri, maging kalahati ng mga mamamahayag na nakapanayam ay nagpahayag ng kakulangan sa kumpiyansa tungkol sa kanilang kaalaman sa enerhiya, inilalarawan ito na mahirap na paksa na talakayin.

Samantalang kinikilala ng mga mamamahayag ang pagiging kumplikado ng paksa ng enerhiya, wala silang sapat na oras at kapasidad upang talakayin ang kumplikasyong ito sa kanilang mga pag-uulat. Sa lahat ng mga bansang nasuri, ang isang-mukha ng seryosong balita at mga salaysay ng pampublikong relasyon ay mula sa 60 porsyento ng mga piniling artikulong pang-enerhiya. Bagama't karamihan

sa mga artikulo ay nagbigay ng ilang paliwanag para sa kumplikadong mga termino ng enerhiya, alinman sa mga ito ay hindi sapat o nakaasa lamang sa iisang pinanggalingan. Mas mababa sa 5 porsyento ng mga artikulo sa lahat ng mga bansang nasuri ang nagbanggit at naisalin nang maayos ang mga datos bilang batayan ng kanilang mga ulat.

Ang mga mamamahayag na nakapanayam para sa ating pananaliksik ay nagmungkahi ng iba't ibang solusyon upang mapalawak pa ang mga kalidad na artikulong-pang-enerhiya sa kanilang bansa. Si Afut Syafril Nursyirwan ng Indonesia, isang reporter sa ANTARA ay nagmungkahi ng target na pagsasanay para sa mga batang reporter. Sinabi ni Nursyirwan na ang kanyang lugar na pambalitaan ay nakararanas ng mga suliranin sa pagtatalaga ng mga bagong reporter sa mga paksang pang-enerhiya, at kakaunti lamang ang may nais sa trabaho. Samantala, isang mamamahayag sa Malaysian SME Media Group ang umaasang ang mga lugar-pambalitaan ay iwasan ang pagkakategorya sa enerhiya bilang isang pang-ekonomikong istorya upang mapayagan ang higit pang masalimuot na pamamaraan. “Sa mga balita sa enerhiya, [dapat ay mas magkaroon pa] ng pag-uusapan [mga polisiyang pang-enerhiya] sa mga implikasyon ng mga ito para sa ating mundo,” aniya pa. “Ang mga balitang pang-enerhiya ay dapat na ituring na mga normal na balita upang sa gayon ay mapayagan ang mga ito para sa mas malawak pang pag-uulat. Samantala, ang *Piyaporn ni Krungthep Turakij*, ay nagsabing naniniwala siya sa malayang mga pahayagan na pinamamahalaan ng mga mamamahayag ng mamamayan (citizen journalists) na mas makapagbibigay ng higit pang mga pananalansang na alternatibo sa pag-uulat sa enerhiya at umaasang ang mga nabanggit na pahayagan ay makatatanggap ng suporta sa hinaharap.

Mga Kilalang Di-sumasang-ayon

Ang isang pagsusuri sa malaya o higit pang angkop na mga pahayagan ng media sa ating pinili ay suportado ang pananaw ni Piyaporn. Sa kasalukuyan, ang tanging pahayagan ng media sa bawat bansa na hindi nakapag-uulat nang puspos sa enerhiya mula sa pang-ekonomikong pananaw ay mga independyenteng pahayagan o angkop na mga publikasyong nagsisilbi sa partikular na mambabasa.

Sa Pilipinas, ang *Mindanews* ay ang tanging hindi-komersiyal na pahayagan ng media na sinuri ng ating pangunahing mananaliksik; ito rin ay panrehiyong ang pag-uulat, na sakop lamang ang probinsiyal na rehiyon ng Mindanao at ikinararangal ang sarili sa pagiging “**independyente**” nito. Pinangunahan ng *Mindanews* ang mga komunidad sa pagbobrodkas ng mga pang-araw-araw na pagdurusa sa mga pangunahing planta ng karbon; ito rin ang tanging pahayagan sa Pilipinas na nagtampok sa seksyon ng kapaligiran sa mga pahina nito. Dagdag pa, namumukod-tangi ito bilang isang mahusay na tagapagbalita sa pagbibigay ng kinakailangang konteksto para sa mga mambabasa na magkaroon ng kanilang sariling konklusyon tungkol sa iba't ibang mga proyekto at patakaran ng enerhiya.

Ang Kumparan ng Indonesia ay ang tanging tumayong publikasyon sa bansa na hindi pag-aari ng isang pangunahing kalipunan ng media. Ang pahayagan ng media na naglathala ng 35 artikulo sa merito ng napapalitang enerhiya, ang pinakamarami sa mga pahayagan sa Indonesia. Ang Kumparan ay nag-eeksperimento sa paglalathala ng mga user-generated na mga nilalaman mula sa mga mamamayang mamamahayag at mga lokal na stringer; kalahati ng mga artikulong pang-enerhiya mula sa Kumparan ay isinulat ng mga tagalabas na kontribyutor na umaasa sa hinaharap ng napapalitang enerhiya.

Samantala, ang Free Malaysia Today, isang independyenteng online na pahayagan ay ang tanging publikasyon sa Malaysia na may maraming artikulong pang-enerhiya na nakasentro sa kapaligiran (15) kaysa sa nakasentro sa negosyo (10). Ito rin ay partikular na interesado sa paggamit ng mga balangkas ng komunidad upang mag-ulat sa mga kontrobersiyal na proyektong pang-enerhiya, lalo na pagdating sa mga dam na hydropower sa rehiyon ng Sabah.

Sa Vietnam, ang lingguhang *Nguoi Do Thi*, na naghahatid sa angkop na lugar sa mga mambabasa ng lungsod ay nanindigan sa paglalathala ng 13 sa 14 na artikulong pang-enerhiya sa seksyon ng kapaligiran sa kabila na hindi ito isang tahasang pabor sa kapaligiran na pahayagan. Ito ang natatanging publikasyon sa **Vietnam na malawakang inilathala ang boses ng mga komunidad sa paligid ng mga planta ng karbon sa pagtalakay sa mga polisiya ng karbon**. Samantala, sa Thailand, ang Green News Agency ay walang seksiyong pangkapaligiran at saklaw na mga istoryang pang-enerhiya kung saan may mga panlipunan at pangkapaligirang aspeto nito. Wala sa mga balitang pang-enerhiya ang umasa nang eksklusibo sa mga negosyo o gobyernong pinanggagalingan ng mga balita at higit nilang kritikal na sinuri ang mga hawak na isyu.

Bukod sa mga angkop na publikasyong nagmula sa mga pangunahing media na nauuso, ilang mga indibidwal ang nanindigan din sa kanilang mga kontribusyon sa paglipat sa mga pang-enerhiyang salaysay sa kani-kanilang mga bansa. Sa Vietnam, ang tagapag-ulat na si Le Quynh, na may sampung taon na karanasan sa pag-uulat tungkol sa enerhiya ay malayang nagbigay ng siyam na artikulo para sa *Nguoi Do Thi* na magasin, pito sa mga ito ay mga imbestigatibo o mapanuring uri. Ang Mangai Balasegaram ng Malaysia ay paulit-ulit na ginawa ang koneksiyon sa pagitan ng karbon at pagbabago ng klima sa op-eds nito para sa *The Star*, bilang isang miyembro ng Clean Energy Wire na network. Samantala, sa pag-uulat ng telebisyon ng Thailand sa debate ng moratoryum sa karbon, nagprodyus ang Pitiporn Praomatooros ng PPTVHD36 ng maraming malalimang balita na nagpatampok sa potensiyal na panganib ng karbon sa mga komunidad sa timog Thailand at nakipagnegosasyon sa marketing team ng network na huwag suportahan ang anumang mensahe na nagsasabing ang karbon ay malinis. Marami pang ibang kapansin-pansing mga halimbawa na matatagpuan sa ating mga pambansang pag-uulat; bukod pa sa mga pag-aalala sa pagbabago ng klima, ang mga mamamahayag ay nakatanggap ng suporta sa pagkuha ng field-trip o mga oportunidad sa pag-aaral na magiging malaking tulong sa kanilang pag-uulat.

Konklusyon

Bilang buod, ang ating pagsusuri sa pag-uulat ng media sa karbon at napapalitang enerhiya sa limang tiger cub ng Timog-Silangang Asya—Indonesia, Malaysia, Pilipinas, Thailand at Vietnam—ay nagpakita na ang karbon man o hindi ay nakabalangkas bilang panghinaharap na enerhiya ng bansa na nakaugnay sa kasalukuyang kontribusyon sa pinaghalu-halong pagbubuo ng enerhiya at pambansang gross domestic product. Sa Indonesia na nag-eksport ng karbon, anumang pag-aalala sa kapaligiran ay kadalasang binibigyang-katwiran, samantalang sa Thailand, na hindi masyadong umaasa sa karbon, karamihan sa pagbabalangkas ng media sa nasabing pinanggagalingan ng enerhiya ay marumi at mapanganib. Sa Pilipinas, gayunpaman, nagbigay ang media ng bihirang halimbawa ng karbon na higit na binalangkas nang negatibo sa kabila ng mataas na kontribusyon nito sa pinag-halu-halong pagbubuo ng enerhiya; ang mga artikulo sa mga nangungunang pahayagan ay nagsaad ng mga pinsala sa kapaligiran ng karbon, pagbabago sa klima at kawalan ng kakayahang matiyak ang isang matatag na suplay ng enerhiya bilang mga kadahilanan para sa unti-unting pagkatanggal nito.

Sa kabilang-banda, ang napapalitang enerhiya ay higit na binalangkas bilang isang kapaki-pakinabang na pamumuhunan kaysa bilang isang panghalili sa karbon bilang baseload ng enerhiya. Bagama't mas maraming mga positibong artikulo tungkol sa mga napapalitang enerhiya kaysa karbon sa lahat ng media ng limang bansa, ang mga salaysay na ito ay bihirang gumawa ng mga koneksyon sa pagitan ng paglago ng mga mga napapalitang enerhiya at pagbaba ng mga emisyon upang mapigilan ang pagbabago ng klima o magbigay ng partikular na mga pagsusuri sa polisiya. Ang Vietnam ay nanindigan bilang isang eksepsiyon, habang ang bansa ay nangunguna sa solar na pag-unlad na nagbibigay ng higit pang mga dahilan para sa malaliman, pagtalakay sa kritikal na polisiya, na nakita sa sangkalimang bahagi ng mga artikulong nalathala sa nasabing paksa.

Sa lahat ng bansang pinag-aralan, ang enerhiya ay nakitang nakararami bilang isang pang-ekonomikong istorya. Ito ang produkto ng isang nasa prosesong pag-uulat kung saan ang mga mamamahayag ay nakatalaga sa mga pang-ekonomikong lugar, pagsipi mula sa isang maliit na sirkulo ng mga kinatawan ng gobyerno at negosyo at nawawala sa mga ulat ang pagsipli ng boses ng mga komunidad. Ang mga balitang ito ay nalathala sa ekonomiko/negosyo/seksiyong pananalapi sa mga pahayagan ng balita, na nagpapanatili sa pananaw na ang enerhiya ay masasabi lamang sa pamamagitan ng mga lenteng ito. May ebidensiya, gayunpaman, ng palipat-lipat ng mga uso sa mga kasanayan sa pag-uulat sa mga malaya, angkop na pahayagan, na ineksperimento sa mahigit—makabago, mapanuring mga artikulo na nagtatampok sa malalawak na saklaw ng mga pananaw.

Annex

Sinuri ang lahat ng mga pahayagan ng media at nakipanayam ng mga mamamahayag para sa pananaliksik na ito:

Bansa	Talaan	Pangunahing Pananaliksik	Pinag-aaralang Kaso 1	Pinag-aaralang Kaso 2
Indonesia	Mga sinuring pahayagan	<i>Kompas</i> <i>Tribunnews</i> <i>Liputan6</i> <i>Okezone</i> <i>Sindonews</i> <i>detikNews</i> <i>Kumparan</i>	<i>Kompas</i> <i>Tempo</i> <i>Bisnis</i>	
	Nakapanayam na mga mamamahayag	Rochimawati, editor, <i>Viva</i> Deasy Indriwati, reporter, <i>Inidata</i> Musthofa Aldo, reporter, <i>Liputan6</i> walang pangalan ng editor, <i>detikNews</i> walang pangalan ng reporter, <i>detikNews</i> Pebrianto, editor, <i>Liputan6</i> Anisatul, reporter, <i>CNBC</i> Athika Rahma, reporter, <i>Liputan6</i> Virna, editor, <i>ANTARA</i> Afut Syafril Nursyirwan, reporter, <i>ANTARA</i> Rully Ramli, reporter, <i>Kompas</i> Ema, reporter, <i>Kumparan</i> Lusia Arumingtyas, reporter, <i>Mongabay Indonesia</i> Meidella Syahni, reporter, <i>Mongabay Indonesia</i> Dani Jumadil Akhir, editor, <i>Okezone</i> Intan, reporter, <i>Republika</i> Norman, reporter, <i>Jakarta Post</i> Erlangga Djumena, editor, <i>Kompas</i>	Retno Sulistyowati, reporter, <i>Tempo</i> Ichwan Susanto, mamamahayag, <i>Kompas</i> walang pangalan ng reporter, <i>Kontan</i> Aris Prasetyo, reporter, <i>Kompas</i> walang pangalan ng reporter	

Malaysia	Mga sinuring pahayagan	<i>The Star</i> <i>New Straits Times (NST)</i> Malaysiakini <i>Free Malaysia Today (FMT)</i> <i>The Edge</i> <i>The Malaysian Reserve (TMR)</i>		
	Nakapanayam na mga mamamahayag	Mangai Balasegaram, kolumnista, <i>The Star</i> walang pangalan ng reporter, <i>The Star</i> Shannon Teoh, editor, <i>The Straits Times</i> Areeshya, reporter, <i>The Edge</i> apat na walang pangalan ng reporter, <i>TMR</i> tatlong na walang pangalan ng reporter, <i>The Edge</i> mga walang pangalan ng reporter, <i>FMT</i> mga walang pangalan ng reporter, Malaysiakini mga walang pangalan ng reporter, Malaysian SME Media Group		
Pilipinas	Mga sinuring pahayagan	<i>INQUIRER.net</i> PhilStar <i>SunStar</i> MindaNews GMA News Online (GNO)	<i>INQUIRER.net</i> GMA News Online (GNO) ABS-CBN News Online <i>Rappler</i> Philippine News Agency (PNA)	
	Nakapanayam na mga mamamahayag	Gabriel Pabico Lalu, reporter, <i>INQUIRER.net</i> walang pangalan ng editor, <i>INQUIRER.net</i> James Relativo, prodyuser ng nilalaman, PhilStar Patricia Lourdes Viray, editor, PhilStar Juaniyo Arcellana, semi-retiradong editor, PhilStar Ted Cordero, reporter, GNO Luis Gorgonio, editor, GNO Vic Sollorano, dating editor, GNO Carlo Lorenciana, reporter, PNA Jun Aguirre, stringer, <i>SunStar</i> Cebu Ronald Reyes, correspondent, <i>SunStar</i> Tacloban Nicko Tubo, editor, <i>SunStar</i> Malu Cadelina Manar, stringer, Mindanews Froilan Gallardo, reporter, Mindanews	Jon Viktor Cabuenas, reporter, GNO Kristine Sabillo, reporter, ABS-CBN walang pangalan ng editor, <i>INQUIRER.net</i> Mary Judaline Partlow, reporter, PNA Joann Villanueva, reporter, PNA Rom Dulfo, editor, PNA	

Vietnam	Mga sinuring pahayagan	<i>Tuoi Tre Online</i> Dan Tri VnExpress Zing News <i>Saigon Times</i> <i>Nguoi Do Thi</i>	<i>Tuoi Tre Online</i> Dan Tri <i>Nguoi Do Thi</i> VnExpress <i>Thanh Nien</i> Dau Tu <i>Nguoi Lao dong</i> VietnamNet <i>Tien Phong</i> Nhan Dan	—
	Nakapanayam na mga mamamahayag	Trung Chanh, reporter, <i>Saigon Times</i> Lan Nhi, reporter, <i>Saigon Times</i> walang pangalan ng reporter, <i>Tuoi Tre</i> walang pangalan ng reporter, Dan Tri Le Quynh, freelance na mamamahayag Ngoc An, reporter, <i>Tuoi Tre</i> Uyen Nguyen, reporter, Zing News Thong Nguyen, reporter, VnExpress walang pangalan, VnExpress reporter Xuan Nguyen, VnExpress reporter Phi Tuan, editor, <i>Tuoi Tre</i> Le Anh Tuan, expert columnist, Can Tho University Anh Thi Nguyen, energy expert, panauhing contributor	Que Hai, reporter, <i>Thanh Nien</i> Le Quynh, freelance na mamamahayag Lam Van, editor, CESTI Duong Van Tho, editor, thiennhien.net Vo Manh Hung, reporter, Vietnamplus	
Thailand	Mga sinuring pahayagan	<i>Khaosod</i> <i>Thai Rath</i> <i>Krungthep Turakij (Bangkok Business)</i> The Standard Green News Agency	(Pagpapatigil ng karbon) CH3 Thairath TV PPTVHD36 MCOT ThaiPBS	(Biomass) <i>Krungthep Turakij</i> <i>Prachachat Turakij</i> Manager Online ThaiPublica Thai Civil Rights and Investigative Journalism (TCIJ) The Isaan Record

Nakapanayam na mga mamamahayag	Piyaporn Wongruang, editor, <i>Krungthep Turakij</i> Nutnicha Donsuwan, reporter, <i>Krungthep Turakij</i> Orapin Yingyongpathana, editor, <i>Thai Rath</i> online Pratch Rujivanarom, editor, Green News Agency Nicha Wachpanich, reporter, Green News Agency Pornpimol Yampracha, editor, <i>Khaosod</i> online Nakarin Wanakijpaibul, editor, The Standard Anuchit Kaiwijit, reporter, The Standard Afnan Abdulloh, reporter, PPTV Panisa Aemocha, reporter, Voice TV online Tatikarn Dechapong, editor, Voice TV online Pianporn Deetes, International Rivers Tara Buakamsri, Greenpeace Witoon Permpongsacharoen, Mekong Energy Ecology Network	Krai Prommi, former reporter, Thairath TV Chadarat Phokathanawat, former reporter, Thairath TV Afnan Abdulloh, reporter, PTVHD35 Pitiporn Praomatooros, mamamahayag, PPTVHD36 Pongmeth Longseng, reporter, ThaiPBS Aruchita Auttamapokin, editor, ThaiPBS Chaibancha Roopkom, editor, MCOT Montri Udomphong, reporter, CH3 Thailand	Waranya Srisawek, former editor, ThaiPropublica walang pangalan ng reporter, TCIJ Hathairat Phaholtap, mamamahayag, Isaan Record Panisa Aemocha, reporter, Voice TV online walang pangalan ng reporter, Sarakadee
--------------------------------	---	--	---

Ang pananaliksik para sa ulat na ito ay isinagawa sa ilalim ng patnubay ng *Climate Tracker*, isang network ng 12,000+ mga baguhang mamamahayag sa buong mundo. Ang ulat na ito ay bahagi ng pangrehiyon na pagsusuri ng media na kinomasyon ng Stanley Center for Peace and Security at ginawa ng *Climate Tracker*.

Tungkol sa Amin

Ang Stanley Center for Peace and Security ay nakikipagtulungan sa mga mamamayan, organisasyon, at sa mas malawak na komunidad ng mundo upang maisulong ang pag-unlad ng patakaran sa tatlong larangan ng usapin—pagpapahupa sa pagbabago ng klima, pag-iwas sa paggamit ng mga armas na nuklear, at pagpigil sa malawakang karahasan at kalupitan. Itinatag ang center noong 1956 at pinapanatili nito ang pagiging malaya habang pinapaunlad ang mga talakayan para sa magkakaibang mga pananaw at ideya. Para sa higit na kaalaman tungkol sa aming mga kamakailang paglalathala at mga paparating na kaganapan, mangyaring bumisita sa stanleycenter.org.

Tungkol sa Climate Tracker

Ang Climate Tracker ay ang pinakamalaking pangkabataang proyekto sa pamamahayag ng klima sa buong mundo. Aming sinasanay at binibigyan ng kapangyarihan ang mga kabataan sa buong mundo upang maimpluwensyahan ang kanilang mga pambansang debate tungkol sa pagbabago ng klima, at mailathala ang kanilang mga ideya sa pambansang media. Pinapadala namin ang pinakamagagaling na kabataan sa mga internasyonal na kumperensya kung saan maaari silang magkaroon ng isang direktang impluwensya sa mga gumagawa ng desisyon at makakuha ng isang karanasan sa paghubog ng pambansa at internasyonal na patakaran. ClimateTracker.org.

